SUOMALAINEN KALASTAJA 2022

SUOMU

KALASTUS SOPII KAIKILLE

KALASTUSKORTTISI ON LEHDEN TAKAKANNESSA

KALASTONHOITO-MAKSUJA KERTYI LÄHES 10 MILJOONAA

KAUPALLINEN KALASTAJA VOI OLLA NUORI JA NAINEN

KALATUTKIJA PALJASTAA PARHAAN KALASTUSSÄÄN

NÄIN KATSOT KALASTUSRAJOITUKSET VERKKOPALVELUSTA!

METSÄHALLITUS

Tässä numerossa

4 Lähes 10 miljoonaa euroa kalatalouteen
Kalastonhoitomaksuista kertyneet varat jaetaan kalastuksen ja kalavesien hyväksi. Esittelemme, miten viime vuoden kertymällä autettiin vaellussiikoja, nuorten kalastusharrastusta ja valvontaa.

14 Kalastusrajoitus.fi: näin sitä käytetään!
Kalastaja testasi jokaiselle kalastajalle tuiki tärkeän Kalastusrajoitus.fi:n. Palvelu kertoi nopeasti, minkälaisia rajoituksia viranomaiset olivat vesistöihin asettaneet.

20 Milloin kala syö? Tutkijan kolme vinkkiä
Kalakalenteri leimataan usein huuhaaksi. Eikö kalaa saa silloin, kun koukku tai pyydys on vedessä? Tutkija paljastaa, milloin kalat yleensä lähtevät liikkeelle ja tankkaavat ruokaa hankasti.

8 Kun kalastusinnostus kasvoi ammatiksi
Kalastus ei ole kuoleva ammatti, päinvastoin kuin usein luullaan. Esittelemme kaksi nuorta ammattilaista, jotka hankkivat nykyisin elantonsa kaupallisena kalastajana.

22 Rapuruton leviäminen on ihmisten vika
Suomalainen jokirapu kärsii. Syynä on ihmisen tuoma vieraslaji täplärapu ja usein myös kalastajien huolimattomuus. Pyydysten tai veneiden siirto vesistöstä toiseen voi siirtää myös tappavan rapuruton.

12 Ahven on yleinen saalis, mutta useimmille mysteeri
Ahven on edelleen vapaa-ajankalastajien ykkössaalis. Tutkijalla onkin iloisia uutisia: kansalliskalan keskimitta on useissa vesistöissä kasvanut, eikä vesistöjen lämpeneminen uhkaa. Mistä on kysymys?

17 EU rajoitti lohenkalastusta merellä
Vapaa-ajankalastajien lohenpyyntiä on rajoitettu lisää. Suomenlahdella rajoitus on kaksi kalaa päivässä, mutta Pohjanlahdella luonnonlohi on rauhoitettu rannikkoa lukuun ottamatta. Kokosimme rajoitukset kartalle.

18 Saako vapaa-ajankalastaja myydä saaliinsa?
Älä myy kalasaalistasi, ennen kuin olet lukenut tämän jutun. Sosiaalisessa mediassa kalojen kaupustelu on joskus huolimatonta. Esimerkiksi mereltä saatua saalista saavat myydä vain kaupalliset kalastajat.

24 Leikkaa kalastuskorttisi takakannesta
Mukana myös pienen kalastajan oma kortti!

Mikä on Suomu?

Suomu-lehti ilmestyy kerran vuodessa ja jaetaan keväästä syksyyn kalastajille, jotka ovat maksaneet kuluvan vuoden kalastonhoitomaksun koko kalenterivuodeksi. Lehden takakannessa on saajan henkilökohtainen kalastuskortti. Suomu-lehdessä kerrotaan kalastonhoitomaksun käyttökohteista, vastuullisesta kalastuksesta ja kalatalouden ajankohtaisista aiheista. Lehden ovat tehneet julkishallinnon ja kalastusjärjestöjen toimijat yhdessä, ja se rahoitetaan kalastonhoitomaksuilla.

Kannen kuva: Kimmo Ervola

ALUEELLINEN TAHTOTILA NÄKYY KÄYTTÖ- JA HOITOSUUNNITELMISSA

Käsillä on se aika vuodesta, kun avovedet houkuttelevat kutsuvasti kalastamaan ja me kalastusta harrastavat suuntaamme lukuisille vesistöille ympäri kesäisen Suomen. Tuhansien järvien maassa kalastusmahdollisuudet ovat mitä mainioimmat. Kalastus ja kalan käytön lisääminen ovat sitä paitsi monella tapaa tärkeitä asioita. Kalavesistä ja kalastuksen mahdollisuuksista on tärkeää pitää huolta myös jatkossa.

Maassamme on 118 kalatalousaluetta, jotka kehittävät alueensa kalataloutta ja edistävät jäsenten yhteistoimintaa kalavarojen kestävän käytön ja hoidon järjestämiseksi. Kalatalousalueiden jäseniä olemme me kalastusoikeuden haltijat sekä valtakunnalliset kalastusalan järjestöt.

Kalatalousalueen tehtävistä merkittävin on kalavarojen kestävän käytön ja hoidon suunnittelu. Jokaisen kalatalousalueen tehtävänä on laatia alueelleen käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotus, jonka sisältövaatimukset määritellään kalastuslaissa. Suunnitelmien tulee sisältää muun muassa esitys alueen kalastuksen kehittämis- ja edistämistoimenpiteiksi sekä ehdotukset tarvittaviksi kalastuksen alueellisiksi säätelytoimenpiteiksi ja kalakantojen hoitotoimenpiteiksi.

Käyttö- ja hoitosuunnitelmien laadinta on ollut kalatalousalueille haasteellinen tehtävä. Yhteen sovitettavaa eri intressien osalta on ollut paljon ja kompromisseja on jouduttu tekemään. Osa toimijoista olisi toivonut maa- ja metsätalousministeriöltä vahvempaa otetta suunnitelmien teon ohjaamiseen. Ministeriön näkemyksen mukaan alueellisen tahtotilan tavoittelu on kuitenkin tärkeää, jotta alueelliset ominaispiirteet tulevat asianmukaisesti otettua huomioon kalastuksen järjestämisessä. Toimeenpanon rahoittamiseen käytetään kalastonhoitomaksuina kertyviä varoja.

Jos kalaonni on suosiollinen, voi kalareissun päätteeksi olla saalista kotiin vietäväksi. Kotimaista kalaa kelpaa kalastaa ja kannattaa syödä. Kotimaisen kalan tarjontaa ja käyttöä lisäämällä kestävällä tavalla on paljon hyviä vaikutuksia: talous hyötyy, työpaikkoja saadaan lisää ja ympäristö voi paremmin.

Kalan käytön lisääminen edistää myös ihmisten terveyttä ja pienentää ruokavalion ilmastovaikutuksia. Kalastus poistaa tehokkaasti vesistöihin joutuneita ravinteita ja vähentää siten rehevöitymistä. Kalan syöminen pidentää tunnetusti elinikää ja vähentää sairauksia. Ravitsemussuositusten mukaan kalaa tulisikin syödä vähintään kaksi kertaa viikossa.

Näiden ajatusten kera toivotan sinulle kireitä siimoja, hienoja hetkiä kalastuksen ja Suomun parissa!

Jari Leppä
Maa- ja metsätalousministeri

SUOMU

PEFC-sertifioitu
Tähän painopaperiin käytetty puu on peräisin kestävästi hoidetuista metsistä ja valvotuista kohteista
PEFC
PEFC/02-31-151
www.pefc.fi

HIILINEUTRAALI PAINOTUOTE
ClimateCalc CC-000084/FI
PunaMusta Magazine

YMPÄRISTÖMERKKI MILJÖMÄRKT
Painotuotteet
4041-0619

6. vuosikerta
Ilmestymispäivä 18.4.2022

TOIMITUSSIHTEERI
Aku Ahlholm, Kirsi Suojoki, Metsähallitus, eraluvat@metsa.fi

TOIMITUSKUNTA

Maa- ja metsätalousministeriö
Eija Kirjavainen (pj)
Roni Selén

Metsähallitus
Mikko Malin

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Teemu Hentinen
Mikko Koivurinta
Hannu Salo

Luonnonvarakeskus
Merja Lindroos

Suomen sisävesiammattikalastajien liitto ry
Juha Piilola

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
Jaana Vetikko

Kalatalouden Keskusliitto
Tapio Gustafsson
Malin Lönnroth

Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
Kim Jordas

ULKOASU
Oy Preesens Ab

PAINO
PunaMusta

PALAUTELOMAKE JA LEHTIARKISTO
Eraluvat.fi/Suomu

OSOITELÄHDE
Metsähallituksen erälupien asiakasrekisteri (kalastonhoitomaksurekisteri)

TEKSTIT: **HANNELE LAMUSUO**

Mihin kalastonhoitomaksua KÄYTETÄÄN?

KALASTONHOITOMAKSUJA KERTYI VIIME VUONNA TARKALLEEN 9,74 MILJOONAN EURON EDESTÄ. ESITTELEMME SEURAAVILLA SIVUILLA, MITÄ RAHOILLA ON SAATU AIKAAN.

Näin kertyneet varat jaetaan:

- **32 %** Korvaukset vesialueiden omistajille
- **21 %** Kalavesien kestävä käyttö ja hoito sekä valvonta
- **16 %** Kalatalouden neuvontapalvelut
- **12 %** Kalatalousalueiden toiminta
- **9 %** Kalatalouden tutkimukset ja kalastuslain toimeenpano
- **7 %** Maksun keräämisestä aiheutuvat kustannukset
- **3 %** Muut kulut, kuten kalatalouden rekisterikulut

Kalastonhoitomaksuvarat jaetaan kalastuslain 82 §:n mukaisesti.

Lapissa opetettiin kestävää kalastusta

KALASTONHOITO-RAHOITETTU MAKSUISTA

Lapissa halutaan kehittää kalastusmatkailua kestävästi. Vuodenvaihteessa päättyneessä hankkeessa tiedotettiin kestävästä kalastamisesta sekä edistettiin kalastusharrastusta ja kalastuksenvalvontaa Kolarin ja Muonion kalastusalueilla.

Lapin Kalastusmatkailu ry:n puheenjohtajan **Mauri Kylmämaan** mukaan osa tapahtumista toteutui pienemmällä joukolla kuin oli tavoiteltu, mutta toiveissa on saada työlle jatkoaikaa.

– Erityisesti nuorten eri ikäryhmille haluaisimme kestävän kalastuksen viestiä vielä viedä. Tapahtumia olisi tarkoitus järjestää lisää tänä vuonna, Kylmämaa toteaa.

Kalastuskasvatus lähtee nuorista, minkä vuoksi yhdistys järjesti yli 12-vuotiaille harrastajille kestävään kalastamiseen ohjaavaa koulutusta järvikalastamisen merkeissä. Nuoria ohjattiin muun muassa kestävää kalastusta tukevien välineiden käyttöön.

Yhdistys järjesti myös kalastuksenvalvonnan koulutuksen ja virallisen valvojan kokeen, jonka kautta saatiin valtuutettua seitsemän uutta valvojaa Kolarin ja Muonion kalavesille.

– ELY-keskuksella on valvojia Tornion- ja Muonionjoella, ja nyt saimme uusia valvojia järvialueille, Kylmämaa kertoo.

Yhdistys on järjestänyt myös avoimen kestävän kalastuksen päivän Kolarissa. Siihen osallistui kymmenkunta kalastuksesta elinkeinonsa saavaa tai vapaa-ajan kalastusharrastajaa.

Lapin kalastusmatkailu ry on vuonna 2019 Kolarissa perustettu yhdistys, jonka tavoitteena on saada kalastusmatkailun ääntä kuuluvammaksi matkailutoimialan sisällä ja sen ulkopuolella. Tavoitteena on olla kalastusmatkailuyrittäjien edunvalvoja.

Vaellussiikaa kuoriutui jälleen

KALASTONHOITO-RAHOITETTU MAKSUISTA

EURAJOELLA ON KÄÄRITTY HIHAT SIIAN PELASTAMISEKSI. KUTUALUEIDEN KARTOITUKSESSA ON PÄÄSTY ILOISIIN TULOKSIIN, SILLÄ KEVÄÄN 2021 POIKASHAAVINNOISSA LÖYDETTIIN LUONNONPOIKASIA.

Eurajoki saa alkunsa Säkylän Pyhäjärvestä ja laskee Selkämereen. Joen kalastolla on mennyt pitkään toipua vuosikymmeniä jokea kuormittaneiden teollisuuden ja yhteiskunnallisten jätevesien päästöistä. 2010-luvulla havaittiin positiivisia merkkejä: vaeltavia lohikalakantoja on runsaiden istutusten kautta pystytty palauttamaan jokeen. Vaellussiian poikasia ei kuitenkaan edellisissä seurannoissa löydetty. Nyt näyttää paremmalta.

– Viime kevään poikashaavinnoissa löysimme ensimmäistä kertaa vaellussiian poikasia Eurajoesta. Pääasiallisesti siiat jäävät joen alaosiin, Pappilankosken alapuolelle, mutta löysimme luonnonpoikasia myös Pappilankosken yläpuolisista osista, asiantuntija **Lauri Anttila** Pyhäjärvi-instituutissa iloitsee.

Vaikka poikasia oli vähän, tulokset ovat selvät: Eurajoessa kuoriutuu poikasia. Anttilan mukaan haavintojen tuloksia vahvistavat myös kartoituksessa mukana olevien talkoolaisten silmämääräiset havainnot: kutukaloja nousee jokeen syksyisin merkittäviä määriä.

Mätirasioilla tietoa vedenlaadusta

Eurajoella on aloitettu kaksivuotinen hanke: Eurajoen siian kutualueiden kartoitus ja kunnostussuunnittelu eli EuraSiika. Asiantuntijat tekivät ensimmäiset poikashaavinnat viime keväänä. He aloittivat myös pohjakartoitukset kutualueiden löytämiseksi. Tiedoista oli hyötyä, kun hanketyöntekijät asensivat marraskuussa Kokemäenjoen vaellussiian mätirasioita oikeisiin paikkoihin Eurajoessa.

– Rasiat nostetaan keväällä. Mädin selviytymisen perusteella arvioimme Eurajoen vedenlaadullisia edellytyksiä siian poikastuotantoon. Esimerkiksi valuma-alueen keskiosissa sijaitsevilta sulfaattimailta peräisin olevat happamuuspiikit voivat muodostaa ajoittain riskin mädin selviytymiselle.

Kunnostussuunnitelma työn alle

Tämän vuoden aikana pohjakartoituksia jatketaan ja poikashaavinnat toistetaan. Asiantuntijat aloittavat myös kutualueiden kunnostussuunnitelman teon.

– Vaellussiian osalta tutkimustietoa on hyvin vähän, joten meidän on esimerkiksi tutkittava pohjan kivimateriaalin laatua tarkkaan, jotta mäti ei hautaudu kiintoaineen alle eikä huuhtoudu virtaaman mukana pois.

Eurajoen alaosan koskia kunnostetaan tänä vuonna ennen kaikkea taimenen ja lohen lisääntymismenestyksen parantamiseksi. Vaellussiian kutupaikkoihin kohdistuviin kunnostustoimiin Anttila toivoo saatavan erillisrahoitusta lähivuosina.

– Siian osalta kohdealueet ja tarvittava kalusto eroavat hieman muiden lohikalojen elinympäristökunnostuksista. Mielenkiinnon kohteena ovat kovapohjaiset, hieman syvemmät ja vaimeamman virran alueet, Lauri Anttila kertoo.

Lisäksi laaditaan seurantaohjelma, jonka kautta kunnostusten vaikutuksia voidaan arvioida. Siianpoikastuotannon kunnostussuunnitelma kytkeytyy Eurajoelle laadittuun kalataloudelliseen kunnostussuunnitelmaan.

EuraSiika-hanke sai ELY-keskuksesta kalastonhoitomaksurahoituksena 16 000 euroa. Pyhäjärvi-instituutin yhteistyökumppanina ovat Luonnonvarakeskus, Eurajoen osakaskunnat ja Eurajoen vesiensuojeluyhdistys ry. Osakaskunnat ja vesiensuojeluyhdistys tekevät siikatarkkailua talkootyönä sekä avustavat maastotöiden toteuttamisessa.

Tero Forsman etsii vaellussiian poikasia.

Kuva: Lauri Anttila

Kuva: Lauri Anttila

Tutkija Lari Veneranta laskee mätirasioita.

Kuva: Tero Forsman

Lauri Anttila tarkistaa haavinnan tuloksia.

Nyt kannustetaan naisia kalavesille

KALASTONHOITO-RAHOITETTU MAKSUISTA

MIMMIT KALASTAA -HANKE PYRKII LISÄÄMÄÄN TYTTÖJEN JA NAISTEN KALASTUSHARRASTUSTA, MADALTAMAAN KYNNYSTÄ ALOITTAA KALASTUS JA LISÄÄMÄÄN TASA-ARVOISEN HARRASTUKSEN KIINNOSTAVUUTTA.

Kuva: Kimmo Ervola

Jaana Jekkonen on sekä aktiivinen kalastaja että somepersoona.

Miehistä 40 prosenttia kalastaa, mutta naisista vain 20. Kalastus on kuitenkin tasa-arvoinen, kaikkien harrastus. Suomen Vapaa-ajankalastajien koordinaattori **Johanna Antila** toteaa, että Mimmit kalastaa -hankkeen tarkoituksena on rohkaista tyttöjä ja naisia kalastamaan rohkeasti ja omatoimisesti, yksin tai tyttöporukalla.

– Haluamme kampanjan avulla korostaa harrastuksen tasa-arvoisuutta ja muuttaa miehiseksi koetun kalastamisen leimaa. Siksi pyrimme vaikuttamaan myös kalastusharrastuskuvastoon, Johanna Antila sanoo.

Kuvastolla hän tarkoittaa sitä, että kalastus näyttäytyy mainoksissa, somessa ja mediassa vahvasti miesten kautta, joten naisharrastajia on saatava enemmän mukaan kalastamisen imagonäkyvyyteen.

– Jokainen vapaa-ajankalastaja tai seura voi olla mukana kannustamalla tyttöjä ja naisia kalastamaan, jakamalla tietoa hankkeesta ja järjestämällä kursseja. Yhdessä toimien saamme naisia mukaan.

Kampanja on tarpeen myös siksi, että keskusjärjestöön on kantautunut seuroista ja vapaa-ajankalastajapiireistä yhä useammin viestiä siitä, että naiset ovat kiinnostuneet harrastuksesta.

– Tältä pohjalta koimme, että nyt tarvitaan tytöille ja naisille kohdennettua opastusta ja informaatiota. Kentän ääntä pyritään kuuntelemaan herkästi.

Tietoa ja innoitusta

Kampanjaa tukeva mimmitkalastaa.fi-verkkosivusto on jo auki. Sivusto kokoaa yhteen matalan kynnyksen viestintää, jotta kalastukseen pääsee helposti kiinni. Sivustolta löytyy tietoa harrastuksen aloittamisesta kiinnostuneelle, vinkkejä sekä mielenkiintoisia blogikirjoituksia kalastusta harrastavilta naisilta.

Sivustolle kootaan myös tapahtumat ja kurssit, joihin tyttöjen ja naisten on helppo tulla mukaan eri puolilla Suomea. Tulossa on ainakin kalastuksen alkeisiin opastavia kursseja.

Verkkosivustolle kootaan ymmärrettävästi ja saavutettavasti luotettavaa tietoa esimerkiksi lupakäytännöistä ja opastusta kalastuksen saloihin. Näin harrastuksen aloittaminen helpottuu eikä into lopu oikean tiedon kaivamiseen.

– Toinen tärkeä viestintäkanavamme on Instagram-tili @mimmitkalastaa. Sen tavoitteena on innostaa ja kannustaa tyttöjä ja naisia kalastamiseen.

Johanna Antila kertoo, että kampanjaan on haastettu mukaan kaikki keskusjärjestön 13 vapaa-ajankalastajapiiriä ja näiden jäseninä olevat sadat kalastusseurat. Lisäksi kumppaniksi on saatu muun muassa Metsähallitus, kalastusalan yrityksiä ja messujärjestäjiä.

– Olemme myös lähestyneet somevaikuttajia ja naiskalastajia, jotta naiskalastuksen liekkiä saataisiin syttymään. Vuoden mittaan tyttöjen ja naisten kalastusharrastamiseen liittyviä sisältöjä ja teemoja esitellään omilla viestintäkanavillamme ja verkostomme kanavien kautta, Antila toteaa.

Mimmit kalastaa -kampanjassa on koottu kampanjasisältöjä ja luotu omat viestintäkanavat vuoden 2021 aikana. Tämän vuoden aikana kampanja jalkautetaan seuroihin ja kumppanien viestinnän osaksi. Toteutukseen on saatu valtionrahoitusta kalastonhoitomaksuista 50 000 euroa.

Mimmit KALASTAA

Suomessa on 2 000 toimivaa valvojaa ja lisää tarvitaan

KALASTONHOITO-RAHOITETTU MAKSUISTA

KALASTUKSENVALVOJAKSI AIKOVAN ON LÄPÄISTÄVÄ ELY-KESKUKSEN JÄRJESTÄMÄ KOE, JOKA ON SUORITETTAVA UUDELLEEN 10 VUODEN VÄLEIN.

Kalastuksenvalvonnalla varmistetaan, että kalastajilla on tarvittavat kalastusluvat ja kalastuksessa noudatetaan kalastusta koskevia säännöksiä ja määräyksiä. Kalatalouden Keskusliitto on selvittänyt valvonnan nykytilaa ja koulutusta osana Enemmän ja parempaa -hanketta, jonka tarkoitus on parantaa kalastuksenvalvontaa ja kalatalousaluetoimintaa.

Valvoja saa hyväksytyn kokeen jälkeen valtuutuksen työhönsä ja toimialueelleen yleensä kalatalousalueelta tai osakaskunnalta. Suomessa on noin 2 000 koulutuksen ja valtuutuksen saanutta kalastuksenvalvojaa.

Tiedottaja **Tapio Gustafsson** Kalatalouden Keskusliitosta kertoo, että osa valvojista toimii aktiivisesti, osa vähemmän aktiivisesti.

– Ensimmäiset 1 500 valvojaa hyväksyttiin kokeen kautta tehtävään vuonna 2011, joten näiden valvojien luvat ovat umpeutumassa. Heitä on paljon, ja jatkaminen on mahdollista vain uusintakokeen kautta, Gustafsson sanoo.

Gustafssonin mukaan Suomessa on vielä paljon vesistöjä, joissa valvontaa pitäisi lisätä, joten uusia valvojia tarvitaan mukaan.

Koulutuksesta valmiuksia

Paikallinen kalastuksenvalvonta perustuu kalatalousalueilla tänä vuonna käyttöön otettavien käyttö- ja hoitosuunnitelmien linjauksiin. Kalatalouden Keskusliiton alueelliset jäsenjärjestöt ovat hyvin tarttuneet haasteeseen koulutusten ja kokeiden järjestämiseksi.

Hankkeessa on laadittu koulutussuunnitelma, tehty kalastuksen valvojan koulutuksen sisällöt ja aikataulutettu koulutusta.

Koulutukseen osallistuminen ei ole välttämätöntä kokeen suorittamiseksi, mutta se antaa valmiuksia läpäistä koe, jossa testataan lainsäädännön osaamisen lisäksi myös asiakaspalvelutaitoja. Kokeet on laatinut ELY-keskus.

– Koulutus kestää noin puoli päivää ja koe korkeintaan tunnin. Koulutuksessa käydään läpi keskeisimmät asiat, ja valvojaksi haluava perehtyy sen lisäksi omatoimisesti lain yksityiskohtiin. Olemme myös tehneet Kalastuksenvalvonnan oppaan avuksi valvojille ja kokeeseen haluaville.

Viime vuoden tilaisuuksiin osallistui sekä kokeen uusijoita että uusia valvojaehdokkaita.

Valvontaa arvostetaan

Vapaa-ajankalastaja arvostaa valvontaa. Vuonna 2019 tehdyn kyselyn mukaan valvonnan ystävällisyys sai kalastajilta keskimäärin arvosanan 8,7 ja valvojien asiantuntevuus arvosanan 8,2. Yli kahdeksan keskiarvot kertovat toiminnan laadusta.

– Valvonta ei ole vain luvan kysymistä tai saaliskalan pyyntimitan tarkistamista. Se on neuvontaa ja opastusta esimerkiksi rauhoitusajoista. Valvojan on osattava kohdata erilaisia ihmisiä, Tapio Gustafsson korostaa.

Kaksivuotinen Enemmän ja parempaa -kehittämishanke sai valtionrahoitusta kalastonhoitomaksuvaroista 77 000 euroa.

Kuva: Jere Malinen

Kalastuksenvalvoja Sami Kurenniemi tarkastaa pyyntiin asetetun katiskan luvallisuuden.

Kuva: Aku Ahlholm

Kalastuksenvalvojien lisäksi kalastusta valvovat viranomaiset. Vanhemmat merivartijat Niina Heinonen, Jarno Kinnunen ja Lauri Karjunen tarkastavat Raine ja Pertti Hyppäsen luvat Suomenlahdella.

TEKSTI: JAANA TAPIO KUVAT: KARL VILHJÁLMSSON, TAPIO GUSTAFSSON JA ANTTI J. LEINONEN

Kaksi nuorta AMMATTILAISTA

KUN AMMATTINA ON KALASTUS, TYÖPÄIVÄ ON PARHAIMMILLAAN TYYNI JA SAALIILTAAN RUNSAS. TAPASIMME KAKSI NUORTA AMMATTILAISTA, JOILLE TYÖ ON KUTSUMUS.

Kalastaja **Konsta Kankaalan**, 28, herätyskello soi aamulla usein jo ennen kuutta. Mies hyppää autoonsa ja lähtee kuljettamaan edellisen päivän kalansaalista kaupoille.

Järvelle kokemaan verkkoja tai muita pyydyksiä Kankaala pääsee yhdeksän maissa aamulla ja viettää siellä neljästä viiteen tuntia, minkä jälkeen on vielä vuorossa kalansaaliin käsittely ja pakkaus sekä käsittelytilojen siivous. Kaikki tehdään hygieniasäädösten mukaisesti, mikä tulee selkärangasta mutta tuo työpäivään lisää pituutta.

– Kymmenen tuntia on minulle nykyään aika tavallisen mittainen työpäivä. Alussa joutui tekemään pidempiäkin päiviä, kun oli enemmän opettelua.

28-vuotias Kankaala on kalastanut ammatikseen kahdeksan vuotta. Innostus alalle tuli lapsuuden ja nuoruuden harrastuksesta, ja vaikka lähipiirissä ei ollut kaupallisia kalastajia, kalastustaidot oli opittu suvulta.

Kankaala kalastaa pääasiassa Hauhon reitin järvillä ykkössaaliinaan kuha, jota hän pyytää verkoilla. Kärkikolmikkoon nousevat myös särkikalat ja ravut.

– 5 000 kiloa kuhaa vuodessa on yrityksen kivijalka, jonka avulla pystyn pitämään kesälomaa ja kaluston kunnossa sekä maksamaan itselleni palkkaa. Särkikaloista 15 000 kiloa elintarvikekelpoista eli sopivan kokoista kalaa on kohtuullinen saalis, Kankaala kertoo.

Kankaalalla on taustallaan autonasentajakoulutus, mutta kalastus veti puoleensa autoalaa enemmän. Ilman kaupallisen kalastajan koulutusta tai kaupallisia kalastajia esikuvina monet taidot piti opetella kantapään kautta.

– Kyllä alalle hyppääminen kylmäsi ensin. Aloitin kuitenkin pienellä kalustolla ilman lainaa, joten tiesin, etten putoaisi korkealta. Aluksi minulla oli vain soutuveneeksi luokiteltava vene sekä pulkka, jonka kanssa menin kaksi ensimmäistä talvea järven jäällä kävellen.

Nopeasti Kankaala kuitenkin sai yrityksen toiminnan kannattamaan ja pystyi investoimaan parempaan kalustoon. Nyt yritykseltä löytyy puolenkymmentä venettä, hydrokopteri, yömönkijä ja moottorikelkka.

– Hyvä kalusto on tässä työssä aivan elinehto. Muuten päivä kuluisi laitteiden kanssa taistellessa.

Perheen esimerkki

Alle kolmekymppinen Kankaala on kaupallisten kalastajien joukossa poikkeus. Vielä harvinaisempaa on, että ammatikseen kalastava on nuori nainen.

Porvoossa Pellingin ulko- ja sisäsaaristossa lohta, meritaimenta, kuhaa, haukea, särkikaloja, ahventa, madetta ja siikaa kalastava **Marie Kellgren**, 29, ei ehkä olisikaan ryhtynyt kalastajaksi ilman perheen vahvaa esimerkkiä. Kellgren koulut-

Ammattikalastajia kutsutaan nykyisin kaupallisiksi kalastajiksi

tautui ensin restonomiksi, mutta kun matkailualan töitä ei heti löytynyt ja isän ja isoisän pyörittämä kalastusalan perheyritys tarvitsi avukseen lisäkäsipareja, löytyi oma ala.

Kokoaikaisena palkollisena Kellgren on ollut yrityksessä kuusi vuotta, ja seitsemän vuotta sitten hän pätevöityi mestarikisälliohjelman kautta kaupalliseksi kalastajaksi.

– Viihdyn kalastajana, koska on mielenkiintoista oppia koko ajan uutta. Erilaiset vuodenajat ja säät tuovat vaihtelua, Kellgren sanoo.

Kellgrenit myyvät kalastaan suuren osan torilla suoraan kuluttajille etenkin kesäaikaan sekä jouluna. Varsinaisen kalastuksen lisäksi aikaa kuluukin kalan jatkojalostukseen sekä myymiseen ja pakkaamiseen. Lisäksi Marie Kellgren vastaa yrityksen markkinoinnista.

– Saalista arvostetaan ja se menee kaupaksi hyvin. Ajankäytöllisiä ongelmia tulee siitä, että kuluttaja haluaa valmiiksi fileoitua tai savustettua kalaa. On hankalaa ehtiä sekä kalastaa, jalostaa että myydä, Kellgren sanoo.

Kellgren laskee käyttävänsä työntekoon aikaa noin 12 tuntia päivässä, paitsi sunnuntaisin, jotka ovat yleensä vapaat.

– Tosin jos on tulossa myrsky alkuviikolla, mennään sunnuntainakin.

Luonnon ehdoilla

Sekä Kankaalalla että Kellgrenillä on samansuuntaiset käsitykset kalastajan ammatin hyvistä puolista. Kun sää on hyvä ja kalaa tulee, ei luontoihmiselle mikään ole parempaa kuin liikkuminen vesillä. Kumpikin myös pitää kalan myynnistä suoraan asiakkaille vesillä olon vastapainona.

– Olen luonteeltani vähän anarkisti ja tykkään mennä ja tehdä itse ilman, että kukaan on vieressä sanomassa ohjeita. Kalastajalla pitääkin olla itsenäistä päätöksentekokykyä. Kun on kahden aikaan yöllä järvenselällä ja moottorikelkka on lumessa jumissa, ei ole ketään, jota voisi soittaa apuun, Konsta Kankaala pohtii.

Varjopuolena ovat pitkät työpäivät, joiden vuoksi perheen ja työn yhteensovittaminen on joskus vaikeaa. Kellgrenillä ei ole omia lapsia, Kankaalalla niitä on kolme.

– Enää en pystyisi tekemään niin pitkiä päiviä kuin alussa. Töiden tekeminen luonnon ehdoilla tuo myös vähän stressiä, koska tulot eivät aina ole niin säännölliset. Toisaalta lapsetkin ovat innostuneita kalastuksesta, ja keskimmäinen lähtisi mukaan vaikka joka aamu, Kankaala sanoo.

Kankaala ja Kellgren pitävät molemmat tärkeinä kalastuksen kestävyyttä ja luonnon kunnioitusta. Kestävyys syntyy usein pienistä asioista, kuten siitä, ettei pyydetä liian pieniä kaloja.

– Käytän rysiä, joista pystyy vapauttamaan ne kalalajit, joiden kannat eivät kestä pyyntiä. Koska kalastan monella eri järvellä, seuraan koko ajan saalista ja siirryn toiselle järvelle, jos kalaa tulee huonosti. Silloin en kuormita kantaa liikaa, Kankaala kertoo.

Kankaalalle yksi osa ekologisuutta on myös särkikalojen kalastus, joiden kannat ovat elinvoimaisia ja joiden kalastus parantaa vesistön tilaa.

– Särkikalojen hiilijalanjälki on eläinperäisistä proteiineista kaikkein pienin. Särkikalat myös lisääntyvät tehokkaasti eivätkä vaadi istutuksia, Kankaala perustelee.

Marie Kellgren lähti kalastajaksi isän ja isoisän jalanjäljissä.

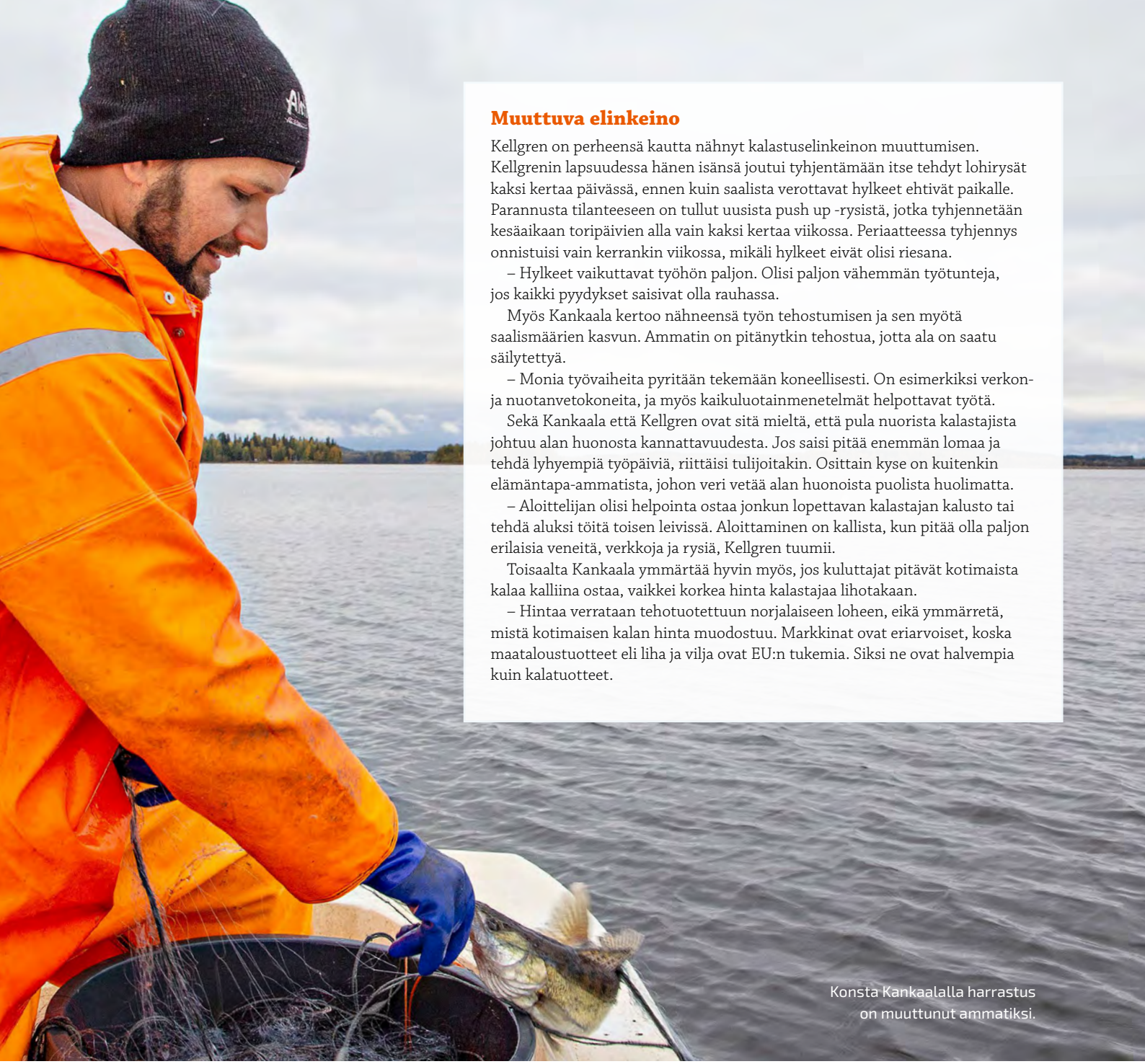

Konsta Kankaalalla harrastus on muuttunut ammatiksi.

Muuttuva elinkeino

Kellgren on perheensä kautta nähnyt kalastuselinkeinon muuttumisen. Kellgrenin lapsuudessa hänen isänsä joutui tyhjentämään itse tehdyt lohirysät kaksi kertaa päivässä, ennen kuin saalista verottavat hylkeet ehtivät paikalle. Parannusta tilanteeseen on tullut uusista push up -rysistä, jotka tyhjennetään kesäaikaan toripäivien alla vain kaksi kertaa viikossa. Periaatteessa tyhjennys onnistuisi vain kerrankin viikossa, mikäli hylkeet eivät olisi riesana.

– Hylkeet vaikuttavat työhön paljon. Olisi paljon vähemmän työtunteja, jos kaikki pyydykset saisivat olla rauhassa.

Myös Kankaala kertoo nähneensä työn tehostumisen ja sen myötä saalismäärien kasvun. Ammatin on pitänytkin tehostua, jotta ala on saatu säilytettyä.

– Monia työvaiheita pyritään tekemään koneellisesti. On esimerkiksi verkon- ja nuotanvetokoneita, ja myös kaikuluotainmenetelmät helpottavat työtä.

Sekä Kankaala että Kellgren ovat sitä mieltä, että pula nuorista kalastajista johtuu alan huonosta kannattavuudesta. Jos saisi pitää enemmän lomaa ja tehdä lyhyempiä työpäiviä, riittäisi tulijoitakin. Osittain kyse on kuitenkin elämäntapa-ammatista, johon veri vetää alan huonoista puolista huolimatta.

– Aloittelijan olisi helpointa ostaa jonkun lopettavan kalastajan kalusto tai tehdä aluksi töitä toisen leivissä. Aloittaminen on kallista, kun pitää olla paljon erilaisia veneitä, verkkoja ja rysiä, Kellgren tuumii.

Toisaalta Kankaala ymmärtää hyvin myös, jos kuluttajat pitävät kotimaista kalaa kalliina ostaa, vaikkei korkea hinta kalastajaa lihotakaan.

– Hintaa verrataan tehotuotettuun norjalaiseen loheen, eikä ymmärretä, mistä kotimaisen kalan hinta muodostuu. Markkinat ovat eriarvoiset, koska maataloustuotteet eli liha ja vilja ovat EU:n tukemia. Siksi ne ovat halvempia kuin kalatuotteet.

Kalastuksen kiinnostus lisääntyy sisävesillä

Sisävesille oli vuoden 2020 lopussa rekisteröitynyt 1 852 kaupallista kalastajaa, hieman enemmän kuin viisi vuotta aiemmin. Myös päätoimisten kalastajien määrä oli kasvanut 16 prosentilla viidessä vuodessa. Vuoden 2020 lopussa sisävesillä työskenteli päätoimisesti 353 kalastajaa.

Merialueilla kaupallisten kalastajien määrä on sen sijaan ollut laskussa, mikä näkyy myös saalistilastoissa. 20 vuoden aikana saalista ilmoittaneiden kalastajien määrä on vähentynyt noin puoleen. Merellä kalastavien määrä on vähentynyt pääasiassa ikääntymisen vuoksi. Myös luonnonolosuhteet ovat vaikeutuneet.

Vain rekisteröityneet kaupalliset kalastajat saavat myydä kalasaalista kalakauppoihin ja -tukkuihin.

Kaupalliseksi kalastajaksi on rekisteröidyttävä, jos pyytää kalaa myyntitarkoituksessa tai myy kalastamaansa saalista. Rekisteröitymishakemus tehdään ELY-keskukselle, jolta saa myös vinkkejä kaupalliseksi kalastajaksi ryhtymiseen sekä tietoa esimerkiksi kalastuksen ja kalan jatkojalostuksen hygieniavaatimuksista.

Kaupalliset kalastajat ovat velvollisia ilmoittamaan saaliinsa, ja merialueilla kalastusta rajoittavat saaliskiintiöt. Kaikki 18–64-vuotiaat kaupalliset kalastajat maksavat kalastonhoitomaksun.

Lähteet: Maa- ja metsätalousministeriö, Kalatalouden Keskusliitto, ELY-keskus, Luonnonvarakeskus (Luke)

Marie Kellgrenin mukaan asiakkaat arvostavat saalista.

Tavallisesti työpäivä kestää 12 tuntia.

Tavoite: 2,5 kala-annosta viikossa jokaiselle

Valtioneuvosto hyväksyi vuoden 2021 kesällä kotimaisen kalan edistämisohjelman, jonka tavoitteena on saada suomalaiset syömään enemmän kalaa. Päämääränä on, että jokainen suomalaisen söisi viikossa keskimäärin 2,5 kala-annosta vuoteen 2035 mennessä. Tällä hetkellä suomalaisten syömä viikoittainen kalamäärä on 1,7 kala-annosta henkeä kohti.

Kotimaisen kalan syönnin lisääminen edistäisi kalastajien ja muiden alan yritysten toimeentuloa. Laskelmien mukaan ohjelman tavoitteen toteutuminen nostaisi kalatalouden yritysten kokonaisarvoa jopa 70 prosenttia. Päätoimisten kalastusalan työpaikkojen määrä nousisi viidestä tuhannesta kahdeksaan tuhanteen.

Kotimaisen kalan suosiminen on hyväksi myös terveydelle ja ympäristölle. Yhden viikoittaisen liha-annoksen korvaaminen kotimaisella kalalla pienentää ruokavalion hiilijalanjälkeä keskimäärin 5–6 prosenttia. Kansanterveyden laskennallisia terveyshyötyjä saataisiin 1–2 miljardia euroa. Tiettyihin kalalajeihin keskittymällä vesistöistä voidaan lisäksi poistaa ravinteita kalastamalla.

Kala-aterioiden määrän lisääminen edellyttää konkreettisia muutoksia kalan alkutuotannossa ja teollisuudessa. Vajaasti hyödynnettyjen kalojen kuten silakan, kilohailin, kuoreen, pienen muikun ja särkikalojen käyttöä voitaisiin ohjelman mukaan lisätä kestävästi.

Niiden tekeminen kiinnostaviksi kuluttajille edellyttää uudenlaisia houkuttelevia kalatuotteita sekä kalankäytön edistämistä julkisissa hankinnoissa. Ohjelma sisältää ehdotuksia myös suoraan kalastajille suunnatuista kannustuskeinoista, kuten tuesta kalastusammatin aloittamiseen.

Lähde: Valtioneuvosto

Kuva: Antti J. Leinonen

TEKSTI: **TUOMO PIRTTIMAA** KUVA: **JOHANNES SIPPONEN**

AHVEN hyötyy kuhan pyynnistä

KANSALLISKALA PORSKUTTAA. SISÄVESILLÄ AHVENET OVAT PAIKOIN JOPA ENTISTÄ KOOKKAAMPIA. MERIALUEILLA UHKANA ON REHEVÖITYMINEN.

Kuhan nousu suomalaiseksi peruskalaksi on kuluneen parinkymmenen vuoden aikana ollut näyttävää koko Suomen eteläisellä puoliskolla. Kuhan varjossa on kasvanut myös kansalliskalamme ahven.

– Monilla Suomen järvillä on havahduttu huomaamaan, että meillähän onkin aika hyvin isoa ahventa, Luonnonvarakeskuksen (Luke) tutkija **Jukka Ruuhijärvi** sanoo.

– Se saattaa johtua verkkopyynnin yleisestä vähenemisestä, mutta myös kuhan vuoksi tehdyistä verkkojen silmäkoon rajoituksista

Kun tiheiden verkkojen käyttöä on kuhavesillä rajoitettu, myös entistä useampi ahven on kasvanut isoksi. Kolmikymppiseen verkkoon tarttuva, 100–200 gramman välillä oleva ahven on parhaimman kasvunsa kynnyksellä. Jos ravintotilanne on hyvä, se kasvaa kalanpoikasia tai isoja pohjaeläimiä syömällä muutamassa vuodessa 400-grammaiseksi kyrmyniskaksi.

Ahven ja kuha hyötyvät toisistaan

Ahven ja kuha kilpailevat periaatteessa samasta ravinnosta, mutta niiden tavat ovat kuitenkin erilaiset.

– Ahven on kuhaa monipuolisempi ravinnon valinnassaan. Ahven pystyy isonakin pärjäämään pohjaeläimiä syömällä. Ahven saalistaa päivänvalossa ja on kuhaa näppärämpi löytämään ravintonsa myös matalasta ja vesikasvillisuuden joukosta.

Ahvenesta on myös hyötyä kuhalle ja päinvastoin.

– Pieni ahven on kuhan tärkeimpiä saaliskaloja, joten kuha usein harventaa ahvenkantaa sopivasti, niin että ahvenille riittää ravintoa hyvään kasvuun.

Kalastus kestävällä tasolla

Ahven on suomalaisten vapaa-ajankalastajien ykkössaalis lähes 6,5 miljoonalla kilolla vuodessa. Ahvensaaliit ovat kasvussa myös kaupallisessa kalastuksessa villikalojen suosion lisääntyessä. Ahvenen merkitykseen nähden meillä on Suomessa yllättävän vähän tietoa kantojen kehityksestä järvissä.

– Sisävesillä ahvenkantojen tila-arviota ei ole juurikaan tehty, Jukka Ruuhijärvi sanoo.

Merialueella kalastuksen ja kantojen seurannalla on kansainvälisen yhteistyön velvoitteet, mutta järvillä tällaista seurantaa ei ole. Toki kaupallisen kalastuksen saaliit tilastoidaan ja vapaa-ajankalastuksesta tehdään kyselytutkimuksiin perustuvia arvioita.

Ruuhijärven mukaan syytä huoleen ahvenen puolesta ei ole. Saalistilastojenkin mukaan pyydettävää riittää, eikä näköpiirissä ole syitä, miksi niin ei olisi jatkossakin.

– Kalastuksen on arvioitu nykyisellään olevan kestävällä tasolla.

TEKSTI: **AKU AHLHOLM**

OMAKALA-PALVELUN TAVOITTEENA ON KERÄTÄ SAALISTIETO YHTEEN

LUONNONVARAKESKUS (LUKE) KEHITTÄÄ VAPAA-AJANKALASTUKSEN SAALISILMOITUSJÄRJESTELMÄÄ, OMAKALA-PALVELUA. JÄRJESTELMÄ ON PARHAILLAAN KOEKÄYTÖSSÄ SAARISTOMERELLÄ. KESÄLLÄ 2022 PERUSTOIMINNOT SISÄLTÄVÄ OMAKALA LAAJENEE VALTAKUNNALLISEKSI. KÄYTTÖÖN OTETTUA SOVELLUSTA PÄIVITETÄÄN JA KEHITETÄÄN MYÖS TULEVINA VUOSINA.

Omakalaa on lähdetty kehittämään, jotta yhden kanavan kautta saataisiin laadukasta tietoa vapaa-ajankalastuksesta. Palvelusta saatavat yhteenvetotiedot tulevat tutkimuksen, kalakantojen kestävän käytön, hoidon ja suojelun suunnitteluun sekä päätöksenteon tueksi.

– Laadukkaan kalastustiedon avulla voidaan parantaa kalastusmahdollisuuksia tulevaisuudessa, kalastusneuvos **Eija Kirjavainen** maa- ja metsätalousministeriöstä sanoo.

Ohjelmajohtaja **Katja Holmala** Lukesta kertoo, että tutkimus voi tuottaa luotettavia arvioita vapaa-ajankalastuksen merkityksestä kalakannoille vain määrällisesti ja alueellisesti kattavan saalis- ja kalastustiedon avulla. Tämän tiedon tuottamisessa kalastuksen harrastajilla on avainrooli.

Omakala-palvelun avulla vapaa-ajankalastajat voivat ilmoittaa saalistietonsa vaivattomasti ja tulevaisuudessa saada tarvitsemiaan palveluita yhdeltä luukulta. Palvelusta löytyy muun muassa paikka omalle kalastuspäiväkirjalle, tietoa kalastusrajoituksista sekä kalastukseen liittyviä tiedotteita.

– Vaikka Omakala-palvelun kehittäminen on lähtenyt liikkeelle etenkin vaelluskaloihin liittyvän saalistiedon keräämisen kehittämiseksi, se mahdollistaa tietojen keräämistä kaikista merkittävistä kalalajeista ja tulevaisuudessa myös esimerkiksi vieraskalalajeista, Holmala kertoo.

Maa- ja metsätalousministeriö on myöntänyt Lukelle 0,9 miljoonan euron määrärahan Omakala-palvelun kehittämiseen. Tietojärjestelmien lisäksi valtakunnallinen saalisilmoitusjärjestelmä edellyttää myös lainsäädännön päivittämistä, mitä työtä ohjaa maa- ja metsätalousministeriö.

Tausta uudessa kalastuslaissa

Vuoden 2016 alusta voimaan tulleen kalastuslain tarkoitus on järjestää kalavarojen käyttö ja hoito ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävästi. Jotta tämä pystytään varmistamaan, tarvitaan laadukasta tietoa kalakannoista ja kalastuksesta.

Omakala-palvelu vastaa tähän tarpeeseen, sillä vapaa-ajankalastajien saaliista tai pyynnistä ei ole riittävästi tietoa. Kaupallisen kalastuksen saaliit on tiedetty hyvin tähänkin saakka, sillä kalastajat ovat velvollisia ilmoittamaan saaliinsa.

Nykyisen hallitusohjelman tavoitteena on ottaa käyttöön vaelluskalojen saalisilmoitus koskien kaikkea saalistettua kalaa, siis myös vapaa-ajankalastajien saalista. Niinpä maa- ja metsätalousministeriö antoi Lukelle keväällä 2020 tehtäväksi kehittää Omakala-palvelun. Taustalla olivat hyvät kokemukset metsästäjien Oma riista -palvelusta.

Omakala-palvelun tavoitteena on, että kalastajat pystyvät tallentamaan tietonsa saaliista ja pyynnistä vaivattomasti. Tietoja voidaan hyödyntää tutkimuksessa. Aineisto toimii myös kalatalouden päätöksenteon tukena.

– Palvelu toimisi myös tehokkaana viestintäkanavana hallinnon ja kalastajien välillä. Kalastajat saisivat sen avulla tiedon kunkin alueen kalastusrajoituksista sekä kalastajille hyödyllisistä viranomaistiedotteista, Eija Kirjavainen sanoo.

Tavoitteena on myös, että Omakala-palvelu huomioisi kalastusoppaiden erityistarpeet ja toimisi kalastuspäiväkirjana.

Omakala-palvelu lyhyesti

- Vapaa-ajankalastajien saalisilmoitusjärjestelmä
- Kalastus- ja saalistapahtumien kirjaaminen mobiililaitteella ja selaimella
- Kalastusrajoitustiedot ja ajankohtaistiedotteet kalastajille

TEKSTI: JERE MALINEN

KALAPAIKAN PYKÄLÄT *yhdellä klikkauksella*

VIRANOMAISTEN YLLÄPITÄMÄLTÄ KALATUSRAJOITUS.FI -SIVUSTOLTA SELVIÄÄ OMAN KALAPAIKAN KIELLOT JA SÄÄNNÖT.

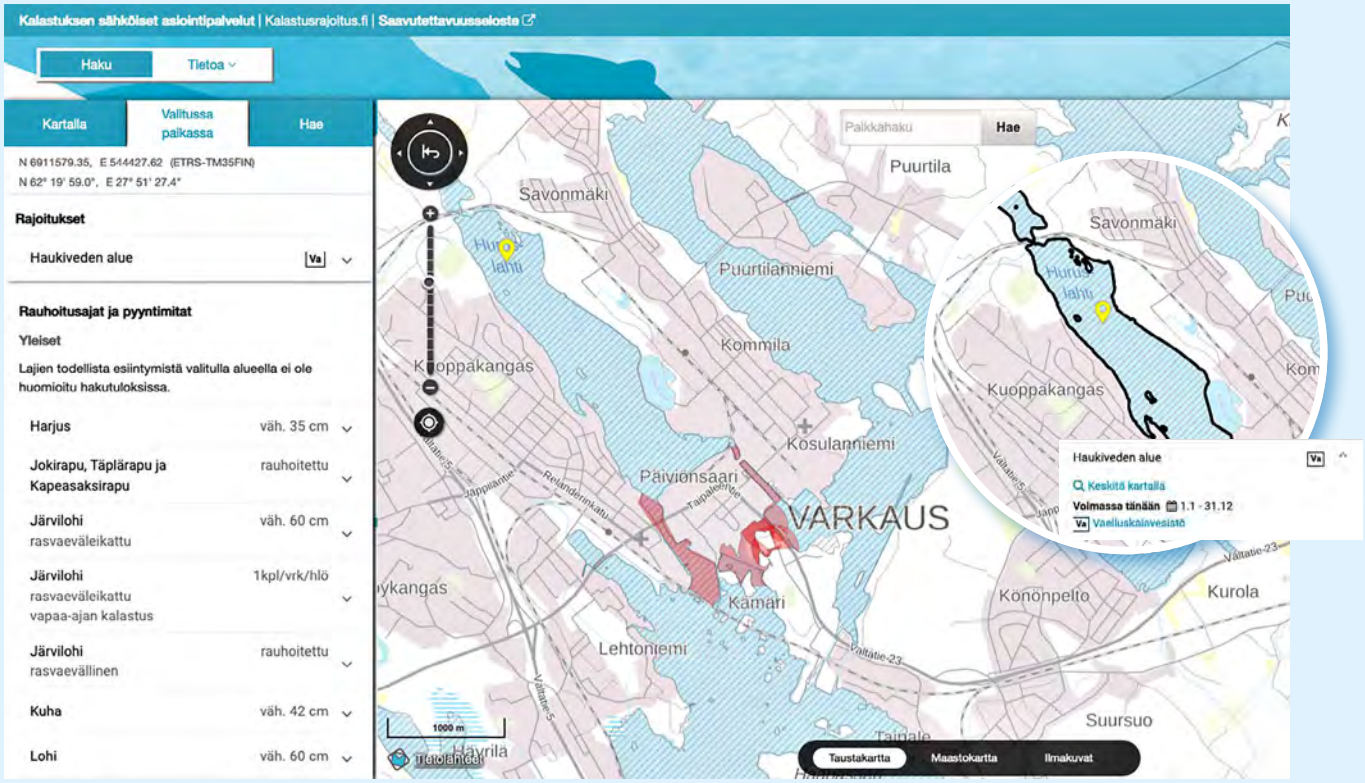

Huruslahti

Kalastusrajoitus.fi kertoo, että kohde, johon kalastaja aikoo, on Va eli vaelluskalavesistö.

Va tarkoittaa, että kalastajan on tarkasteltava vesistöä. Suvantoalueilla eli ns. seisovissa vesissä voi viehekalastaa yhdellä vavalla, kun maksaa kalastonhoitomaksun. Alle 18-vuotias tai 65 täyttänyt voi kalastaa yhdellä vavalla ilman kalastonhoitomaksua tai erillistä lupaa. Va-merkityillä koski- ja virta-alueilla ei sen sijaan voi onkia tai pilkkiä, eikä niissä saa viehekalastaa pelkästään kalastonhoitomaksulla.

Kalastusrajoitus.fi kertoo myös rauhoitetut kalalajit ja pyyntimitat.

Johtopäätös: Lahdessa, jossa vesi seisoo, jutun kalastajat voivat siis aloittaa kalastuksen.

Vien hiiren ensiksi "valkoiseen" Huruslahteen ja painan nappia

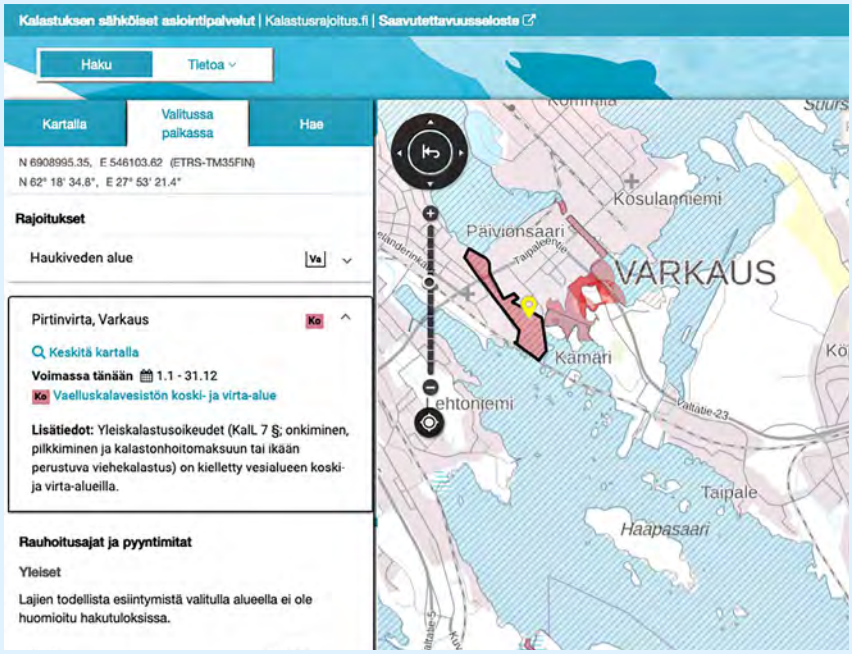

Pirtinvirta

Tästä kohdasta kalastusrajoitus.fi kertoo, että kyseessä on Ko eli vaelluskalavesistön koski- ja virta-alue.

Ko tarkoittaa, että yleiskalastusoikeudet eli onkiminen, pilkkiminen ja kalastonhoitomaksuun tai ikään perustuva viehekalastus on kielletty vesialueen koski- ja virta-alueilla.

Johtopäätös: Tähän virtaan jutun 18–64-vuotias tarvitsee kalastonhoitomaksun lisäksi kohdekohtaisen kalastusluvan vesialueen omistajalta. Mukana oleva alle 18-vuotias kalastaja tarvitsee kohdekohtaisen luvan, mutta hänen ei luonnollisesti tarvitse maksaa kalastonhoitomaksua.

Huruslahti valuu Pirtinvirtana Haukiveteen

Varkauden keskustaa halkoo Saimaan luoteisin pussinperä, Huruslahti. Nuoruusvuosinani 1970–80-luvuilla se oli metsäteollisuuspäästöjen pahoin saastuttama ”lieteallas”. Kalaa tehtaiden varjosta nousi kuin Raamatussa, mutta kansaa ruokkimaan siitä ei ollut. Saaliin syömäkelvottomuuden aisti ilman laboratoriotutkimuksiakin.

Kiitos 1990-luvun yhteiskunnallisen ympäristöherätyksen, tehtaan alapuolinen vesistö on kohentunut huimasti taannoisista välinpitämättömyyden vuosikymmenistä. Niinpä päätin johdattaa 10-vuotiaan Onni-pojan isänsä entisille apajille.

Sinällään sen piti olla yksinkertaista: alaikäisellä on oikeus onkia ja virvelöidä vapaasti. Minunkin piti selvitä kalareissusta valtion kalastonhoitomaksulla.

Kunnes kurkkasin Kalastusrajoitus.fi-verkkosivustolle.

Sääntötuntemus kalastajan vastuulla

Viitisen vuotta käytössä ollut kalastusviranomaisten ylläpitämä Kalastusrajoitus.fi-karttapalvelu syntyi samoihin aikoihin kuin viimeisin kalastuslain uudistus (2016).

Sen tarpeellisuus oli todettu jo aiemmin, mutta sähköisten tietojärjestelmien synnyllä on tapana ottaa aikansa.

– Ajatus oli, että kalastuslain ja ELY-keskusten säädökset ja rajoitukset löytyisivät yhdestä karttapalvelusta, ajantasaisina, oman kalapaikan kohdalta hiirtä klikkaamalla, erityisasiantuntija **Jouni Tammi** taustoittaa. Hän työskentelee maa- ja metsätalousministeriön luonnonvaraosaston erätalousyksikössä.

Suomessa on laajat yleiskalastusoikeudet ja hyvät kalastusmahdollisuudet. Palvelusta löytyvät vesialueet, joissa ongintaa, pilkintää ja viehekalastusta on rajoitettu. Kalastajalla itsellään on aina vastuu niiden selvittämisestä.

– Verkkopalvelun tärkein tehtävä on helpottaa tuota kalastusrajoitusten ja -säädösten selvitystyötä, Jouni Tammi myöntää pykälien olevan joskus hieman kimurantteja ulkoa osattaviksi.

Klikkaus lapsuuden kalapaikkoihin

Tartun Jouni Tammen vinkkiin tarttua hiireen ennen vapaa – ainakin uusille kalavesille suunnattaessa. Avaan Kalastusrajoitus.fi-verkkosivut ja tarkennan karttapalvelun Varkauteen. Kuva vyöryy vaivattomasti lähemmäksi. Samalla kartalta tarkentuu punaisen eri sävyjä. Kalastuskieltoalueet näkyvät kartassa eri väreillä riippuen rajoituksesta. Kiellon tyyppi ja voimassaoloaika selviävät näyttöruudulta kiellon yhteydessä olevasta kuvauksesta.

Selviää, että se kuuluu Saimaan Haukiveteen ja yleiskalastusoikeuden piiriin. Huruslahdella voi siis onkia, pilkkiä ja viehekalastaa yhdellä vavalla ja vieheellä maksamalla kalastonhoitomaksun. Poika ei tarvitsisi sitäkään.

Kaloja voisi ottaa saaliiksi melko vapaasti. Luonnonvaraiset (rasvaeväll-liset) lohet ja taimenet on rauhoitettu, myös ravut marraskuusta 21. heinäkuuta saakka.

Jos istutettu (rasvaeväleikattu) järvilohi tarttuisi uistimeen, yhden sellaisen voisi ottaa saaliiksi, jos kala olisi vähintään 60-senttinen. Kuhalla ja istutetulla taimenella ei olisi saaliskiintiötä, mutta pyyntimittaa vähintään 42 ja 50 senttiä.

En olisi tuotakaan tiennyt.

Kännykän sijainti kertoo rajoitukset

Huruslahti valuu Pirtinvirtana Haukiveteen. Sen yli soljuu siltaa pitkin Varkauden läpikulkuliikenne. On karttapalvelun aika osoittaa, miksi se on olemassa. Kilometrinen vesikapeikko on merkitty punaisella vinoviivoituksella. Se paljastaa Pirtinvirran olevan ympäri vuoden vaelluskalavesistön koski- ja virta-aluetta. Siellä eivät yleiskalastusoikeudet päde.

Onnikaan ei saisi edes onkia Pirtinvirrassa. Jokainen kalastaja tarvitsee kalapaikalle erikseen ostettavan kohdeluvan.

– Vaelluskalavesistöt aiheuttavat eniten kyselyjä ja asiakaspalautetta, kalastusmestari **Vesa Vanninen** Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta kertoo. ELY-keskukset vastaavat kalastusrajoituspalvelun sisällöstä.

– Osalle palvelun käyttäjistä on ollut epäselvää, että vaelluskalavesistöissä yleiskalastusoikeuksia on rajoitettu vain koski- ja virta-alueilla.

Vesa Vanninen kertoo Kaakkois-Suomesta käynnissä olevasta pilottihankkeesta, jossa koski- ja virta-alueiden rajat käydään läpi joki kerrallaan.

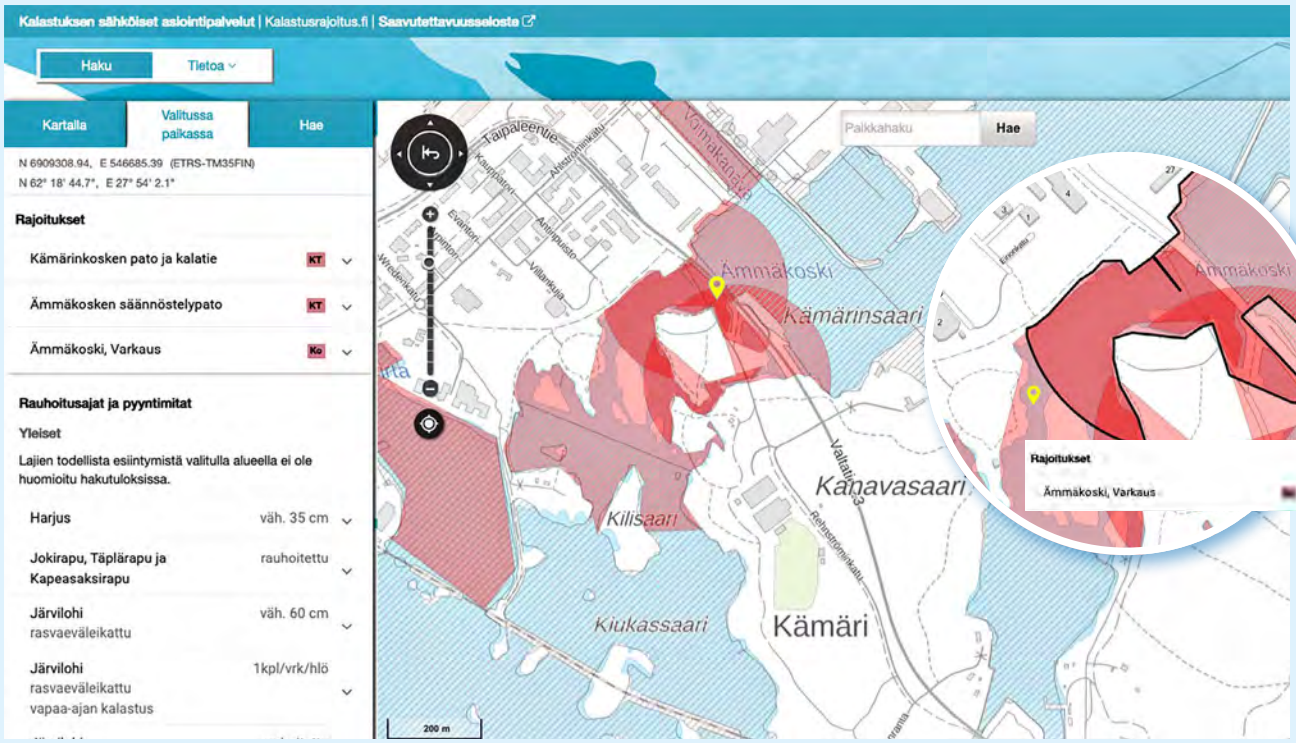

Ämmäkoski

Kalastusrajoitus.fi antaa kalastajalle koodin **Kt** eli kaikki kalastus kielletty.

Ainoastaan kosken lounaisosassa on merkintä Ko eli siinä kalastus on mahdollista kohdekohtaisella luvalla.

Lopuksi rullailen hiirellä Varkauden Ämmäkoskeen

Esimerkiksi Kymijoen alaosassa ne on piirretty täsmällisinä kalastusrajoituspalveluun.

– Tavoite on, että joen varressa kalastavan kännykän mobiilisijainti kertoisi rajoituksista tai missä virta-alue alkaa ja päättyy.

Koko Suomen mittakaavassa tällainen tarkkuus Vannisen mukaan tuskin toteutuu lähitulevaisuudessa. Etenkin Pohjois-Suomi on tulvillaan vaelluskalavesistöjä ja kaikkien koski- ja virta-alueiden rajojen tarkka määrittely olisi kohtuuttoman työlästä.

– Tällöin niiden yleismääritelmä löytyy kalastusrajoituspalvelusta.

Suunnattu yleiskalastusoikeuksilla kalastaville

Kun hiirtä kuljettaa Pirtinvirrasta pikkuisen kaakkoon, saa Haukivesi vallan. Sielläkin tuli lapsena kalasteltua. Tuolloin hylkeitä näkyi harvoin, mutta nykyään vesistö on saimaannorpan suojelun ydintä.

Karttapalvelu kertoo yksityiskohtaisesti kalastusrajoituksista jopa verkon liinan ja solmuvälin tarkkuudella.

– Saimaannorpan suojeluun liittyvät alueet sekä kalastus rajajoilla ovat palveluun uusimpina lisätyt rajoitustyypit, kalataloushallinnon tietojärjestelmiin perehtynyt asiantuntija **Aurora Paloheimo** kertoo. Hänkin työskentelee maa- ja metsätalousministeriön luonnonvaraosaston erätalousyksikössä.

– Asiakaspalautteen perusteella muun muassa rajoitusten ja kieltotyyppien tarkastelua on kehitetty käyttäjäystävällisemmäksi, Paloheimo sanoo. Vesialueen omistajien asettamat luvan ehdot eivät sen sijaan näy järjestelmässä jatkossakaan.

– Tämä on kalastuslakiin ja -viranomaisten päätöksiin perustuva tietokanta, joka on kohdennettu yleiskalastusoikeuksilla kalastaville. Vesialueen omistajien asettamat lupaehdot selviävät luvanmyynnin yhteydessä.

Lohiapajien kieltoviidakot

Lopuksi rullailen hiirellä Varkauden Ämmäkoskeen. Se on ollut aikoinaan komea lohikoski, Kallaveden portti Saimaaseen. Sitten syntyi teollisuuskylä nimeltä Varkaus ja Taipaleen kanava. Koskelle kävi niin kuin niille kävi: se valjastettiin koneiden voimaksi.

Nykyään Ämmäkoskelle kuuluu pikkuisen parempaa. Siihen suunnitellaan vaelluskaloja varten padon ohittavaa uomaa.

Kalastusrajoitus.fi osaa kertoa kalapaikasta enemmän. Kartalla on paljon punaista päällekkäin. On Ämmäkosken säännöstelypatoa ja viereisen Kämärinkosken kalatietä.

Pykäliä on monenlaisia, kuten kaikenlainen kalastuskielto kalan kulun turvaamiseksi rakennetussa kalatiessä sekä kahdensadan metrin matkalla sen tai muun vastaavan laitteen ylä- ja alapuolella.

Aurora Paloheimo kertoo päällekkäisten rajoitusten vaikealukuisuudesta tulevan yhä jonkin verran palautetta.

– Työn alla on karttatasojen eriyttäminen, mikä mahdollistaa päällekkäisten kieltojen piilottamisen klikkaamalla ja niiden tarkastelun yksitellen.

Jo nyt ymmärrämme olla menemättä pojan kanssa Ämmäkoskeen ongelle.

TEKSTI: **AKU AHLHOLM**

LOHENKALASTUKSEEN
uusia rajoituksia merellä

EUROOPAN UNIONIN UUDET RAJOITUKSET TIUKENTAVAT VAPAA-AJANKALASTAJIEN LOHENPYYNTIÄ MYÖS SUOMEN VESIALUEILLA. VAPAA-AJANKALASTUSTA KOSKEVAT SEKÄ EU:N ETTÄ SUOMEN RAJOITUKSET.

Suomenlahtea ja rannikkoa lukuun ottamatta luonnonlohi on kokonaan rauhoitettu. Suomenlahdella (kartan vihreä alue) voi ottaa saaliiksi kaksi lohta päivässä, samoin rannikolla toukokuusta elokuuhun. Muilla alueilla (kartan keltainen alue) voi ottaa saaliiksi vain yhden rasvaeväleikatun lohen vuorokaudessa.

Lohenkalastusrajoitukset 2022

Keltainen alue (29–31)
Yksi rasvaeväleikattu lohi vuorokaudessa.

Rasvaevällinen lohi on rauhoitettu. Kaikki saaliiksi saadut yksilöt on päästettävä heti takaisin mereen.

EU:n maatalous- ja kalastusneuvoston lohenkalastuskielto Itämeren pääaltaalla koskee tätä aluetta.

Vihreä alue (32)
Neuvoston asetus ei koske tätä Suomenlahden aluetta, joten voimassa on kansallinen rajoitus.

Kaksi lohta vuorokaudessa vapaa-ajankalastajaa kohden.

Sininen alue
Alue ulottuu enintään neljän meripeninkulman (7,41 km) päähän perusviivasta.

Ajanjaksot 1.1.–30.4. ja 1.9.–31.12.2022:
Rasvaevällinen lohi on rauhoitettu. Kaikki saaliiksi saadut lohiyksilöt on päästettävä heti takaisin mereen.

Yksi rasvaeväleikattu lohi vuorokaudessa.

Ajanjakso 1.5.–31.8.2022:
Kaksi lohta vuorokaudessa.

Kaikki saalisrajoitukset ovat kalastajakohtaisia. Esimerkiksi vihreällä alueella yksi kalastaja saa ottaa kaksi lohta vuorokaudessa.

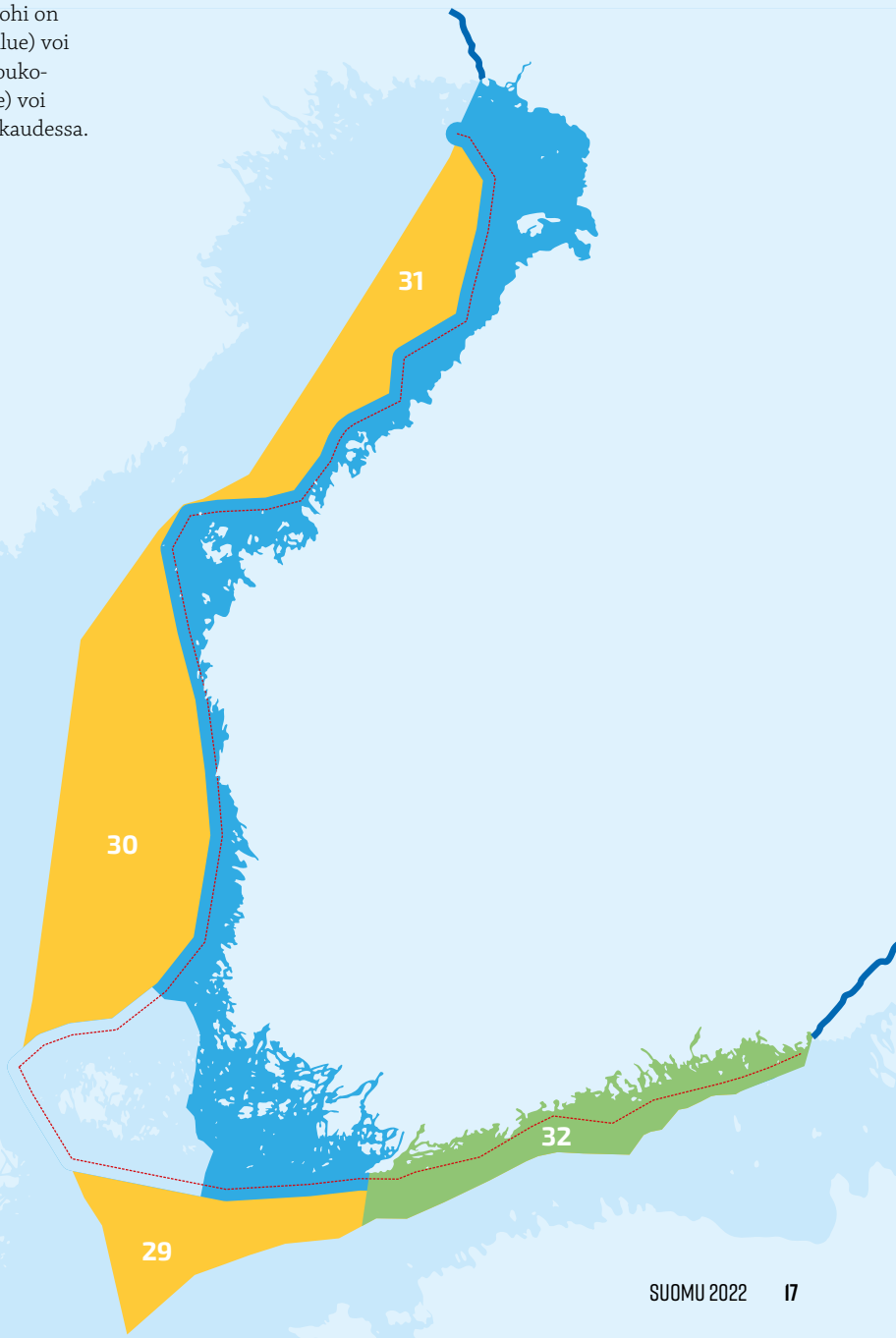

TEKSTI: JAANA TAPIO

Saanko myydä KALASAALIINI?

VAIN KAUPALLISILLA KALASTAJILLA ON OIKEUS MYYDÄ SAALISTAAN KALAKAUPPOIHIN JA -TUKKUIHIN. VAPAA-AJANKALASTAJA SAA MYYDÄ SAALISTA VAIN HYVIN RAJOITETUSTI.

Suosiiko kalaonni ja vedät vesiltä enemmän kalaa kuin omaan pakastimeen mahtuu? Tekisikö mieli myydä ylijäämäsaalista ravintoloihin ja kauppoihin tai mainostaa kalaa myytäväksi sosiaalisessa mediassa?

Ei kannata vielä innostua. Vapaa-ajankalastajalla on oikeus myydä kalasaaliitaan vain vähäisiä määriä, vain suoraan kuluttajalle sekä vain sisävesiltä pyydettyä kalaa. Merialueilta pyydettyä kalaa yksityishenkilöillä ei ole lupa myydä lainkaan.

– Merialueiden kohdalla laki liittyy EU:n kalastuspolitiikkaan. Vuonna 2016 voimaan tulleella tiukennuksella haluttiin yhdenmukaistaa käytännöt samansuuntaisiksi sisävesillä jo aiemmin voimassa olleen merialueiden säännön kanssa, kertoo kalastusmestari **Lars Sundqvist** Varsinais-Suomen ELY-keskuksen Vaasan toimipisteestä.

Laissa mainittu vähäinen määrä on vuodessa 100 kiloa kalaa tai 300 rapua. Jos saaliitaan myy enemmän naapurille tai vaikkapa Facebookissa, kyse on kalastusrikkomuksesta, josta voi seurata rangaistuksena sakkoja.

– Viranomaisten on mahdoton valvoa jokaisen yksittäisen vapaa-ajankalastajan toimintaa, mutta en ole myöskään kuullut, että alueellani Etelä-Savossa olisi tullut esille tapauksia tähän liittyen, sanoo Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousasiantuntija **Seppo Reponen** Mikkelistä.

Hänen mukaansa jo pelkästään kalastajien vertaisvalvonta suitsii ylilyöntejä.

Vastuunsa on myös kalan ammatillisilla ostajilla, koska heillä on mahdollisuus vaatia myyjältä todistusta kaupallisten kalastajien rekisteriin kuulumisesta.

Pyydysrajoitukset kitkevät liioittelua

Sekä Sundqvist että Reponen pitävät kalastuslain rajoitusta pyydysmääristä isompana tekijänä kuin vapaa-ajankalastajan saaliin myyntirajoitusta. Lain mukaan ei-kaupalliset kalastajat saavat tiettyä vene- tai pyyntikuntaa kohden käyttää verkkoja vain 240 metriä.

Rekisteröityminen kaupalliseksi kalastajaksi koskee niitä, jotka suunnittelevat kalastuksesta elinkeinoa. Ilmoitus ELY-keskukselle maksaa 30 euroa ja veneen rekisteröinti 50 euroa. Kaupallisen kalastajan rekisteröinti pysyy voimassa kolme vuotta, veneen toistaiseksi.

Olipa kalastaja sitten rekisteröitynyt kaupalliseksi kalastajaksi tai ei, kaikesta myydystä saaliista on maksettava vero.

– Verolainsäädännön lähtökohtana on, että pääsääntöisesti kaikki rahana tai rahanarvoisena etuutena saadut tulot ovat veronalaisia. Poikkeuksena ovat tulot, jotka on nimenomaisesti säädetty verottomiksi. Vapaa-ajankalastajan kalan myynnistä saamia tuloja ei ole erikseen säädetty verottomiksi, joten tulot ovat siis veronalaisia, kertoo johtava veroasiantuntija **Pirjo Mäkynen** Verohallinnosta.

Kylätapahtumat ja kilpailut erityisasemassa

Eräs erityistilanne kalan myynnin suhteen ovat kalastuskilpailut, joissa kilpailun järjestäjä voi myydä kattojärjestönä kalat edelleen jollekin paikalliselle kalankäsittelijälle.

– Kattojärjestö voi hakea ELY-keskuksesta poikkeuslupaa kalan myyntiin useammalle vuodelle ja tapahtumalle, eikä kaikkien kilpailunjärjestäjien tarvitse tehdä sitä erikseen, Sundqvist kertoo.

Säännöksissä on lievennyksiä myös kalan käsittelyyn liittyen, jos kyseessä on Ruokaviraston määritelmän mukainen vähäriskinen toiminta. Tavallisesti kalastaja, joka käsittelee kalaa toimitiloissaan ja myy sitä eteenpäin, joutuu tekemään toiminnastaan elintarvikehuoneistoilmoituksen. Sen sijaan esimerkiksi urheiluseuran, joka tarjoaa tapahtumassaan kalakeittoa tai savustaa lämminsavulohta, ei tarvitse tehdä ilmoitusta.

Vähäriskisen toiminnan piiriin eivät kuitenkaan kuulu tietyt elintarvikkeet, joiden valmistuksen suhteen on olemassa erityisiä vaatimuksia. Tällaisia ovat esimerkiksi graavikala, kylmäsavustettu kala tai sushiannokset.

Enintään sata kiloa vuodessa

Kalasaalista voi myydä, jos seuraavat ehdot täyttyvät:

- Vain sisävesiltä pyydettyä saalista
- Vain suoraan kuluttajalle (ei kauppaan, tukkuun tai ravintolaan)
- Vain vähäisen määrän (vuodessa 100 kg kalaa tai 300 rapua)
- Myyntitulot ovat veronalaista tuloa

Lähteet: maa- ja metsätalousministeriö, Ruokavirasto, Kalastuslaki, ELY-keskus, Verohallinto

KALAUUTISIA

POHJOIS-KARJALASSA SUHTEESSA ENITEN MAKSAJIA

Kalastonhoitomaksun 2021 maksaneiden osuus väestöstä maakunnittain.

Pohjois-Karjala 7,28 %
Kainuu 7,17 %
Lappi 7,10 %
Pohjois-Savo 5,73 %
Pohjois-Pohjanmaa 5,50 %
Keski-Suomi 5,33 %
Etelä-Savo 5,10 %
Etelä-Karjala 4,70 %
Pirkanmaa 4,50 %
Kanta-Häme 4,15 %
Päijät-Häme 4,13 %
Varsinais-Suomi 3,97 %
Kymenlaakso 3,94 %
Helsinki-Uusimaa 3,90 %
Keski-Pohjanmaa 3,85 %
Satakunta 3,66 %
Etelä-Pohjanmaa 3,21 %
Pohjanmaa 2,97 %

Lähde: Metsähallitus

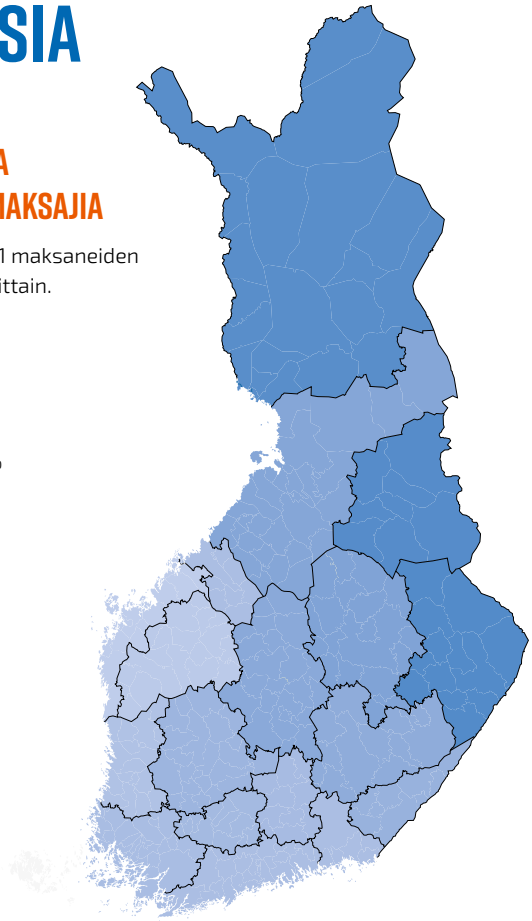

KEVÄTKALOJEN FLADAT JA KLUUVIT KUNNOSTETAAN

Mittava Biodiversea-hanke on hyvä uutinen myös kaloille. Tavoitteena on Itämeren lajien ja luontotyyppien suojelu peräti 20 miljoonalla eurolla kahdeksan vuoden aikana. Hanketta koordinoi Metsähallitus. Luonnonvarakeskus (Luke) kunnostaa hankkeessa kevätkutuisille kaloille, kuten ahvenelle ja hauelle, tärkeitä rannikon fladoja ja kluuveja. Flada tarkoittaa kaislikkoista merenlahtea, ja kluuvi on maankohoamisen vuoksi merestä erkaantunut pieni järvi.

Tarkoituksena on tukea kalojen luonnonlisääntymistä paikallisesti. Hankkeessa pyritään myös parantamaan äärimmäisen uhanalaisen meriharjuksen tilannetta Merenkurkun ja Perämeren alueella tuottamalla tietoa jäljellä olevista lisääntymisalueista ja tukemalla kantaa tuki-istutuksin. Myös merialueen siikakantojen tilasta tuotetaan uutta tietoa erityisesti Suomenlahdella ja lisäksi hankkeessa kehitetään laajemminkin siikakantojen tilan seurantamenetelmiä.

LOHENPOIKASTEN MÄÄRÄ KASVOI ITÄMEREEN LASKEVISSA JOISSA

Luonnonvarakeskus (Luke) havaitsi Tornionjoessa ja Simojoessa edellisvuotta enemmän lohen kesänvanhoja jokipoikasia syksyn 2021 koekalastuksissa. Jokipoikasia oli runsaasti myös Kymijoessa.

Tornionjoen koekalastusalueilla lohen kesänvanhoja poikasia oli noin 26 poikasta aarilla. Poikasten määrä nousi neljänneksen viime vuodesta ja oli kymmenen edellisvuoden keskiarvon tasolla. Simojoella lohen kesänvanhoja poikasia oli puolitoistakertainen määrä edellisvuoteen nähden eli 36 poikasta aarilla.

Kymijoella lohien poikastiheydet ovat kasvaneet 1990-luvun alusta alkaneen seurantahistorian aikana, ja nykyisin Langiskoskenhaarassa havaitaan Suomen korkeimpia kesänvanhojen poikasten tiheyksiä: 58 poikasta aarilla.

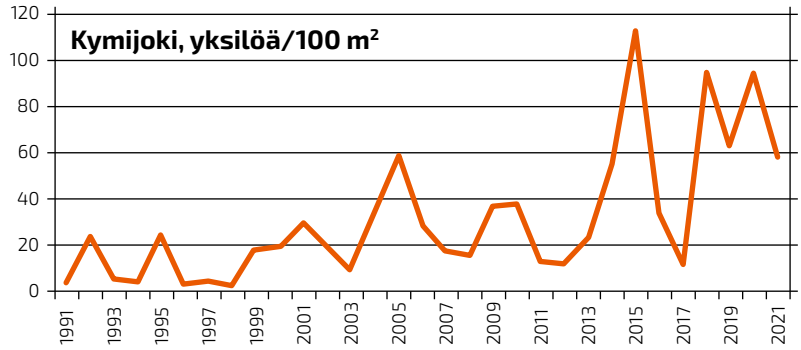

Kymijoella eniten kesänvanhoja poikasia Suomessa.

TENON LOHIKANNOISSA VALONPILKAHDUKSIA

Lohen kutukannat olivat Tenojoen pienten sivujokien sukelluslaskentojen perusteella jopa kaksinkertaiset syksyllä 2021 edellisvuoteen verrattuna. Kutukantojen koon kasvu johtuu Tenojoen vesistön ja Tenovuonon lohenkalastuskiellosta 2021. Mereltä palaava lohimäärä pieneni edelleen.

Syyskuun alussa kolmessa Tenon Suomen puolen sivujoessa tehdyissä kutulohien sukelluslaskennoissa saatiin varsin yhteneväiset tulokset: kutukannat kääntyivät selvään kasvuun.

– Kaikissa joissa jäätiin kuitenkin hieman pitkän aikavälin keskiarvojen alapuolelle. Kutukannat koostuivat lähinnä yhden merivuoden pikkulohista, ja isompia lohia esiintyi poikkeuksellisen vähän, tutkija **Panu Orell** Luonnonvarakeskuksesta (Luke) kertoo.

– Tenon lohi ei vielä kestä kalastusta kuin hyvin rajoitetusti, **Tapio Hakaste** maa- ja metsätalousministeriöstä toteaa.

TEKSTI: JERE MALINEN KUVA: JOHANNES SIPPONEN

KALA SYÖ, kun sää vaihtuu

SÄÄN VAIHTELULLA ON TUTKITUSTIKIN VAIKUTUSTA KALASAALIISEEN. TUTKIJA KERTOO NYT, MITKÄ MERKIT PARANTAVAT KALAONNEA.

Kuka myöntää joskus kurkanneensa kalastajan kalakalenterista, olisiko juuri tänään hyvä hetki lähteä kalaan? Minä ainakin.

– Kalakelien ennustaminen päivän ja jopa tunnin tarkkuudella vuodeksi eteenpäin ei liene ihan niitä helpoimpia tehtäviä, Luonnonvarakeskuksen (Luke) tutkija **Ari Saura** toteaa hyväntahtoisesti.

Hänen mukaansa kalakalentereissa on silti ajatusta. Ne pohjautuvat perimätietoon kuun kierron vaikutuksista kalojen aktiivisuuteen.

– Uudenkuun aikana on pimeää. Silloin pitäisi olla korkeapainetta ja kuutamoa parempi ottiaika kalavesillä.

Vaikka ei kalakalenteria omistaisikaan, kannustaa Saura seuraamaan joka tapauksessa säätä jo vesiturvallisuuden nimissä. Toki säätiedoilla on vaikutusta kalansaaliiseenkin.

Kun vesi liikkuu, kalatkin liikkuvat

Suomessa säiden vaikutusta kaloihin ja kalastukseen on tutkittu tieteellisesti eniten kaupallisessa kalastuksessa. Vapaa-ajankalastajien sääilmiöihin liittyvät saalistutkimukset ovat sen sijaan tavallisesti kyselytutkimuksia.

Säiden vaikutus on kiinnostanut kalastajia aina, mistä kertovat kansanviisaudet. Niissäkin on viisauden alku.

– Kyllähän matalapaine eli pilvinen sää on tutkitustikin hyvä kalasää, Saura sanoo. Syönnin salaisuus piilee veden liikkeessä.

– Kun pintavedet sekoittuvat ja lähtevät tuulten tai lämpötilaerojen ansiosta liikkeelle, myös kalojen ravinto eli plankton liikkuu.

Se saa koko vedenalaisen ravintoketjun liikekannalle. Merialueilla ja suurilla järvillä säiden vaikutus kalojen aktiivisuuteen korostuu.

– Mitä enemmän altaassa on vettä, sitä enemmän on liikettä. Itämerihän on jatkuvassa liikkeessä.

Ari Saura vinkkaa, että samalla säällä samalla vesialueella on sekä hyviä että huonoja kalapaikkoja. Niitä kannattaa etsiä ja oppia havaitsemaan. Esimerkiksi tuulen alapuolella oleva vesi sekoittuu ja on yleensä hyvä kalapaikka.

Hauki pakenee hellettä

Suomalaiset kalastavat eniten kesällä, mikä johtuu lomista ja hyvistä ulkoilusäistä. Kalojen näkökulmasta kesähelteet ovat uuvuttavaa aikaa.

– Hauelle veden ihannelämpötila on 10–15 astetta. Siksi suuret hauet vetäytyvät kesällä syvänteisiin, Ari Saura paljastaa tavoitellun petokalan piilopaikan.

Toisaalta ruovikoiden reunoilla pienet hauet iskevät heinäkuussakin tämän tästä uistimeen. Kasvuiässä olevat kalat ovat koko ajan nälkäisiä. Pienet hauet syövät lähes säällä kuin säällä.

Lämpimiä vesiä suosiviksi lajeiksi kalatutkija listaa hauen ohella ahven- ja särkikalat. Lohikalat ja siiat ovat vastaavasti viileän veden suosijoita. Niiden kalastukseen sää vaikuttaa vähemmän.

– Puroissa ja joissa veden lämpötila- ja virtauserojen vaihtelu ei ole niin voimakasta kuin seisovassa vedessä.

Ari Saura suosittelee suunnistamaan kalavesille viimeistään silloin, kun pitkään jatkunut sääjakso on vaihtumassa.

– Kala kuin kala aktivoituu, kun matalapaineen selänne taltuttaa pitkän hellakauden.

Talvella ahven paastoaa, mutta made kutee

Säiden ja veden lämpötilan merkittävä vaikutus kalojen elämään pohjautuu fysiologiaan: ne ovat vaihtolämpöisiä eläimiä. Niinpä talvi tarkoittaa kalojen aineenvaihdunnalle lepoa ja paastoa.

Vesien jäähdyttyä kalojen elämänrytmi hidastuu. Sydäntalvella esimerkiksi ahvenet voivat olla viikkoja syömättä.

Ari Saura sanoo säiden vaikutusten vaimenevan jääpeitteen alla. Kalojen syöntiaika on yleensä lyhyt ja oikukas vuorokausirytmin sekoittuessa vähäisen valon myötä.

Talvikalastuksessa korostuvatkin luonnon- ja kalapaikkatuntemus.

– Ahvenet elävät talvet parvissa. Ne pitää löytää, jos aikoo saada saalista.

Sama pätee kalatutkijan mukaan muihinkin petokaloihin. Talvella kalat liikkuvat vähemmän ja ovat enemmän kasassa kuin kesällä, vaikka eivät varsinaisia parvikaloja olisikaan.

Kalojen arktinen kummajainen on made. Sille talvi on lisääntymisen ja kasvun aikaa, ja sitä kalastetaankin lähinnä vain talvella.

Kokeneet kalastajat puhuvat madepyrystä. Silloin on aika laittaa rysät ja katiskat jään alle. Talvituulet synnyttävät pohjavirtauksia, joiden mukana mateenmäti kulkeutuu kivenkoloihin petokaloilta piiloon.

– Silloin made käy parhaiten pyydykseen.

Kalakalenterissa voi sittenkin olla ajatusta.

Kalatutkijan kolme vinkkiä

Kalabiologi **Ari Saura** Luonnonvarakeskukselta (Luke) on työskennellyt 1980-luvulta lähtien kalatutkijana. Lisäksi hän kalastaa vapaa-ajallaan monipuolisesti vuoden ympäri. Sään vaikutusta kaloihin ja kalastukseen Saura sanoo seuraavansa työn ja harrastuksen puolesta jatkuvasti.

Paras pyyntisää:
matalapaineen kynnys

"Tuuli saa vedet ja kalat liikkeelle, sade rikkoo vedenpinnan ja kesyttää kaloja."

Paras vuodenaika:
syksy

"Talveen valmistautuvat pohjoisten vesien kalat tankkaavat ravintoa, ovat nälkäisiä ja maukkaimmillaan."

Paras vuorokauden aika:
aamuhämärä

"Auringonnousu herättelee kalat, jotka ovat yölevon jäljiltä nälkäisimmillään."

Kuuma ja kuiva kesä

Pohjakalat ovat pulassa järvien happitilanteen heiketessä. Niinpä monet särkikalat joutuvat siirtymään pohjaeläinten perässä matalammille alueille. Lämpimiä pintavesiä karttavat lohikalat taas siirtyvät viileämpiin alusvesiin.

Toisaalta keväällä kutevat kalalajit, kuten särkikalat, kuha, ahven ja hauki, hyötyvät lämpimästä kesästä. Tällöin syntyy voimakkaita vuosiluokkia, jotka vaikuttavat kalayhteisöjen runsaussuhteisiin jopa vuosia lämpimän jakson jälkeen ja tuottavat kalastettavaa kantaa useammaksi vuodeksi.

Kylmä ja sateinen kesä

Pääsääntöisesti kalat ovat vaihtolämpöisinä eläiminä hyvin sopeutuneet kylmiin olosuhteisiin. Kaloille siirtyminen lämpimästä kylmään veteen on helpompaa kuin päinvastoin.

Kylmänä kesänä kevätkutuisten kalojen lisääntyminen ja poikasten eloonjäänti voi olla heikkoa, mutta lohikalat menestyvät viileässä vedessä paremmin.

Lähde: Ari Saura ja Meri Kallasvuo, Luonnonvarakeskus (Luke), Kalat ja poikkeukselliset säät

TEKSTI: **JAANA TAPIO**

Näin ehkäiset RAPURUTTOA

JOKIRAPUA UHKAAVAT RAPURUTTO JA TÄPLÄRAVUN LEVIÄMINEN. KOTOPERÄINEN LAJI ON JO TAANTUNUT ERITTÄIN UHANALAISEKSI, MUTTA JOKAINEN KALASTAJA VOI OLLA AVUKSI.

Jokirapu kuuluu Etelä-Suomen vesien alkuperäislajistoon. Sitä uhkaavat rapurutto ja täpläravun leviäminen. Täplärapu on vieraslaji, joka tuotiin Pohjois-Amerikasta Suomeen 1967 korvaamaan ruton tuhoamia jokirapukantoja, joita ei saatu enää elpymään.

Täplärapu kantaa yleensä kuoressaan rapuruttoa, ja siksi sitä ei saa koskaan siirtää vesistöstä toiseen tai istuttaa. Myös pyyntivälineistön ja veneiden siirto täplärapuvedestä toiseen vesistöön on aina riski ja edellyttää varotoimia.

Jokainen kalastaja voi estää rapuruton leviämistä. Tärkein keino on desinfioida, kuivata tai pakastaa kaikki kalastuksessa käytettävät välineet ennen niiden siirtämistä vesistön eri osien välillä tai toiseen vesistöön. Jos kalastaa useassa vesistössä, myös vene on syytä kuivattaa hyvin auringossa tai höyrypestä, ennen kuin se siirretään toiseen vesistöön. Myös veneen pilssivedet on tyhjennettävä tarkoin ennen siirtoja.

Syötit on pyydettävä samasta vesistöstä, jossa aiotaan ravustaa. Jos syötit ovat muualta, on syöttikalaa pakastettava kolme vuorokautta ennen käyttöä. Rapuja saa sumputtaa vain siinä vesistössä, josta ne on pyydetty.

Jokiravulla on yhä etenkin Itä- ja Pohjois-Suomen pienissä latvapuroissa ja -järvissä sen elinvaatimukset täyttäviä vesiä, joissa kantaa voidaan hyödyntää ja suojella menestyksekkäästi.

Rapustrategia vaatii toimia

Jokiravun elinvoimaisuuden ja täpläravun hyödyntämisen edistämiseksi on laadittu rapustrategia, jota uudistetaan ensi vuoden aikana. Strategia sisältää kymmeniä toimenpiteitä tilanteen parantamiseksi.

TÄPLÄRAPU

JOKIRAPU

Näin erotat täpläravun ja jokiravun

Täpläravuilla sakset ovat jokirapua pulleammat ja suuremmat. Saksiraajan "peukalon hangassa" on valkoinen tai turkoosi, vaalea täplä, joka ei tosin aina näy pienillä täpläravuilla. Täplärapujen kuori on kauttaaltaan sileä. Jokiravun kuori on pienten nystyjen ja kuoppien takia hieman karhea. Jokiravuilla on kyljessä pään keskiruumiista erottavassa uurteessa yksi terävä piikki ja rivi tunnustelemalla erottuvia nystyröitä.

– Rapukantojen hoito on otettava mukaan kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmiin ja niiden toteuttamisesta on otettava alueellista vastuuta, vaatii strategian seurantaryhmän puheenjohtajana toimiva **Jorma Kirjavainen**.

Kirjavaisen mukaan jokiravun istutuksia on lisättävä. Lisäksi on huolehdittava siitä, että vedenlaatu ja olot ovat ravulle sopivia. Jokirapujen istuttaminen vaatii aina luvan.

– Emorapujärviä on yhä, kunhan vain ryhdymme toimiin, Kirjavainen sanoo.

Rapututkimusta ei tällä hetkellä käytännössä tehdä, mutta suojelun, seurannan ja rapuruton syiden selvittämiseksi se olisi välttämätöntä, toivoo Luonnonvarakeskuksen (Luke) tutkija **Esa Erkamo**. Kalastonhoitomaksulla rahoitetaan muun muassa koeravustuksia kantojen selvittämiseksi sekä jokirapujen elvytysistutuksia.

Ravustamisessa muista tämä

- 18–64-vuotiaan ravustajan on maksettava kalastonhoitomaksu
- Pyyntiin tarvitaan aina vesialueen omistajan lupa
- Lue lisää osoitteesta ahven.net → kalastus → ravustus

Täplärapujen siirtäminen ja istuttaminen on kiellettyä. Jos kieltoa rikotaan, herkkä jokirapukanta tuhoutuu.

Täplärapu on maineestaan huolimatta arvokas laji

Täplärapu on ristiriitainen laji. Vaikka se vieraslajina levittää ruttoa ja uhkaa kotoperäistä jokirapua, Suomen raputalous on silti sen varassa.

Vuosittainen rapusaalis on ollut keskimäärin noin 3,1 miljoonaa rapua, josta jokirapuja on enää alle 10 prosenttia. Luku on pienempi kuin se oli vuosina 1986–1997, jolloin täplärapuja ei vielä juurikaan saatu. Luonnonvarakeskuksen (Luke) tutkijan **Esa Erkamon** mukaan tämä johtunee siitä, että täpläravun pyynnillä ei ole pystytty korvaamaan jokirapukannoille ruton vuoksi tapahtunutta vähentymistä.

Täplärapu menestyy hyvin eteläisen Suomen isoissa vesistöissä. Sen tehokas, vastuullinen pyynti luo mahdollisuuksia kaupalliselle toiminnalle. Suomella on EU:n poikkeuslupa pyytää vieraslajia, koska raputaloutemme on täpläravun varassa. Täplärapu on sisävesien kolmanneksi tärkein kaupallisen kalastuksen kohdelaji.

Ravusta voitaisiin saada jälleen vientituote, kuten se oli 1900-luvun alussa, uskoo johtava kalatalousasiantuntija **Jorma Kirjavainen** ELY-keskuksesta.

– Vapaa-ajan ravustus ei riitä tehokkaaseen täpläravun kannan hyödyntämiseen ja rajoittamiseen, siihen tarvitaan kaupallisia ravustajia, tukee Esa Erkamo.

ERÄLUVAT.FI
Lupa on sijoitus luontoon

Kalafaktat

- Suomessa tavataan yli 100 kalalajia, joista vakituisesti täällä elää noin 70.
- Kalalajeistamme ankerias voi elää pisimpään, jopa yli 70-vuotiaaksi. Kalan iän voi määrittää sen suomujen vuosirenkaiden määrästä (Ahven.net -> Kalasta tietoa).
- Kotimainen kala on terveellistä ja ympäristöystävällistä ruokaa.

KALAUUTISIA

ELY-KESKUKSET HYVÄKSYVÄT KÄYTTÖ- JA HOITOSUUNNITELMIA

Kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat (KHS) ovat ELY-keskusten käsittelyssä vuoden 2022 aikana. Työ alkoi tammikuussa, ja ensimmäiset päätökset tulevat kesäkuussa. Osa päätöksistä annetaan syksyllä. Jos ELY-keskus haluaa suunnitelmiin täydennyksiä tai jatkovalmistelua, päätös voi venyä vuoden 2023 puolelle.

Kalastuslain (379/2015) mukaan kalatalousalueen on laadittava ja otettava käyttöön aluettaan koskeva käyttö- ja hoitosuunnitelma. Suunnitelman tarkoituksena on turvata alueen kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto ja käyttö sekä biologinen monimuotoisuus. Käyttö- ja hoitosuunnitelmalla edistetään myös vapaa-ajan ja kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiä. Suunnitelmat hyväksyy ELY-keskukset.

Asianosaisia kuullaan KHS-menettelyssä. Lisäksi ELY-keskukset varaavat muillekin mahdollisuuden vaikuttaa suunnitelmaan.

ELY-keskukset julkaisevat käsiteltävistä KHS:stä yleistiedoksiannon ja lausuntopyynnön verkkosivuillaan osoitteessa www.ely-keskus.fi/kuulutukset.

Tunnistenumero
Maksettu
Luvanhaltija
Osoite

KALASTUSKORTTI 2022

Kohde	Kalastonhoitomaksu
Lupatyyppi	Kalastonhoitomaksu / 2022
Voimassa	Voimassa 31.12.2022 saakka

PIENEN KALASTAJAN OMA KORTTI

Kalastonhoitomaksua et vielä tarvitse, mutta kortti on kiva ottaa mukaan kalaretkelle. Kirjoita korttiin nimesi ja vaikka kaverienkin nimet.

Leikkaa kalastuskortti irti ja laminoi se kestäväksi.

ERÄLUVAT.FI
Lupa on sijoitus luontoon

KIITOS, KUN ET NARRAA MUITA KUIN JA.

ERÄLUVAT.FI

Kalastonhoitomaksuilla hoidetaan kalavesiä ja kalakantoja sekä valvotaan kalastusta ja neuvotaan kalastajia.
Kalastonhoitomaksu on henkilökohtainen. Näytä tarkastuksen yhteydessä kalastuskortti tai maksukuitti paperisena tai sähköisenä.
Varaudu todistamaan henkilöllisyytesi. Myös alle 18-vuotiaan ja 65 vuotta täyttäneen tulee todistaa ikänsä kysyttäessä.